

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

Кваліфікаційна робота магістра

На тему «Ефективність українського радіомовлення під час війни»

Виконала студентка 2 курсу, групи 8.0612-2ж
Спеціальності 061 «Журналістика»
(освітня програма «Журналістика»)

Науменко Л.А.

Керівник: к. філол. н., доц.

Мірошніченко П.В.

Рецензор: к. н. соц. ком., доц.

Микитів Г.В.

ЗМІСТ

Реферат	3
Завдання	6
Вступ.....	8
Розділ 1	11
Аспекти ефективності українського радіомовлення під час війни.....	11
1.1 Поняття ефективності.....	11
1.2 Технічні запуски інформаційного впливу.....	16
1.3 Форми та формати на радіо в контексті ефективності.....	22
1.4.Аудиторне сприйняття радіомовлення під час війни.....	34
Розділ 2	45
Радіопрограми про війну під час війни: результати моніторингу контенту українських радіомовників.....	45
Висновки	75
Список використаної літератури	78
Декларація академічної доброчесності.....	86

РЕФЕРАТ

Тема магістерської роботи: Ефективність українського радіомовлення під час війни.

Обсяг основного тексту: 70 сторінок

Кількість використаних джерел: 60

Мета дослідження – визначити ефективність українського радіомовлення в контексті російсько-української війни.

Мета роботи передбачає виконання певних **завдань**:

- 1) проаналізувати основні науково-теоретичні підходи до визначення й інтерпретації поняття «ефективність радіомовлення»;
- 2) визначити роль українського радіомовлення в інформаційному просторі під час війни;
- 3) проаналізувати технічні аспекти українського радіомовлення, такі як охоплення, якість звуку, доступність трансляцій і їхній вплив на ефективність мовлення;
- 4) провести моніторинг програм, які висвітлюють події під час війни та визначити особливості донесення інформації в них.

Об'єктом дослідження є випуски програми «Українського радіо»: «Активізація з Людмилою Тягнирядно», «Рускій фейк іді на...», «Герої», «Формула життя», «Сили Добра», «Є питання», «Історія мого дому», а «Радіо Байрактар»: «Заряджай!», «Пісня для своїх», «Завдяки тобі!», «Байрактар Live» «Байрактар Special».

Предметом дослідження є формально-змістові особливості програм і технічні параметри їхнього донесення.

Отримані результати: проведено моніторинг програм «Українського радіо» та «Радіо Байрактар» на предмет ефективності їхнього радіомовлення під час війни. Досліджені наслідки впливу повномасштабної війни на українське радіомовлення. Визначені основні особливості роботи радіо під час воєнного стану в Україні.

Ключові слова: українське радіомовлення, інформаційний простір, радіостанція, радіо.

SUMMARY

Master's thesis topic: The effectiveness of Ukrainian radio broadcasting during the war.

The purpose of the study is to determine the effectiveness of Ukrainian radio broadcasting in the context of the Russian-Ukrainian war.

The purpose of the work involves the performance of certain tasks:

- 1) analyze the main scientific and theoretical approaches to the definition and interpretation of the concept of "radio broadcasting effectiveness";
- 2) determine the role of Ukrainian radio broadcasting in the information space during the war;
- 3) analyze the technical aspects of Ukrainian radio broadcasting, such as coverage, sound quality, availability of broadcasts and their impact on the effectiveness of broadcasting;
- 4) monitor programs covering events during the war and determine the specifics of information delivery in them.

The object of the research is the issues of the "Ukrainian Radio" program: "Activization with Lyudmila Tyagniryadno", "Russian fake go to...", "Heroes", "Formula of life", "Forces of Good", "There is a question", "History of my house" ", and "Bayraktar Radio": "Charge!", "Song for yours", "Thanks to you!", "Bayraktar Live", "Bayraktar Special".

The subject of the study is the formal and substantive features of the programs and the technical parameters of their delivery.

The results obtained: the monitoring of the programs of "Ukrainian Radio" and "Radio Bayraktar" was carried out in terms of the effectiveness of their radio broadcasting during the war. The consequences of the impact of a full-scale war on Ukrainian radio broadcasting are studied. The main features of radio operation during the martial law in Ukraine are defined.

Keywords: Ukrainian radio broadcasting, information space, radio station, radio.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Рівень вищої освіти – магістерський
Спеціальність – 061 «Журналістика»
Освітня програма Журналістика

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри Чернявська Л.В.
«__» ____20__ року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Науменко Любові Андріївні

- Тема роботи – «Ефективність українського радіомовлення під час війни» («The effectiveness of Ukrainian radio broadcasting during the war») керівник роботи Мірошніченко Павло Васильович к. філол. н., доц., затверджені наказом ЗНУ від «03» травня 2023 року No 659-с.
- Строк подання студентом роботи – 4 грудня 2023 р.
- Вихідні дані до роботи – наукові праці учених, які досліджували питання українського радіомовлення та його історії, інформаційних війн О. Гояна, В. Лизанчука, П. Мірошніченка, О. Ваніної, О. Дмитровського, С. Железняка, Н. Даценко.
- Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): розкрити поняття ефективності відносно українського радіомовлення під час війни; 1) дослідити, яку роль відіграє українське радіомовлення в інформаційному просторі під час війни; 2) проаналізувати технічні аспекти українського радіомовлення, такі як охоплення, якість звуку, доступність трансляцій, та їхній вплив на ефективність інформаційного поширення; 3) провести моніторинг програм радіостанцій «Українське радіо» та «Радіо Байрактар» за визначеними критеріями та визначити їхню ефективність у відтворенні інформації.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Дата, підписи	
	Мірошніченко П.В., к. філол. н., доц.	Завдання видав	Завдання прийняв

Вступ	Мірошніченко П.В. к. філол. н., доц.	12.10.2023	12.10.2023
1 Розділ	Мірошніченко П.В. к. філол. н., доц.	12.10.2023	12.10.2023
2 Розділ	Мірошніченко П.В. к. філол. н., доц.	11.11.2023	11.11.2023
Висновок	Мірошніченко П.В. к. філол. н., доц.	02.12.2023	02.12.2023

6. Дата видачі завдання – 29 червня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти попередній план написання роботи, визначити мету, предмет та об'єкт, а також завдання	Серпень 2023 р.	Виконано
2	Написати попередній варіант вступу і змісту	Вересень 2023 р.	Виконано
3	Підібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела	Вересень 2023 р.	Виконано
4	Опрацювати знайдену літературу та написати теоретичну частину.	Жовтень 2023 р.	Виконано
5	Провести наукове дослідження і проаналізувати власний творчий доробок	Листопад 2023 р.	Виконано
6	Написати практичну частину.	Листопад 2023 р.	Виконано
7	Пройти попередній захист на кафедрі.	Листопад 2023 р.	Виконано
8	Виправити недоліки, сформулювати висновки, оформити додатки	Грудень 2023 р.	Виконано
9	Здати роботу на нормоконтроль, пройти рецензування.	Грудень 2023 р.	Виконано

Студентка _____ Л.А. Науменко

Керівник роботи _____ П.В. Міршніченко

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О.В. Усманова

ВСТУП

Актуальність дослідження Забезпечення об'єктивності та достовірності інформації через радіомовлення стає важливим аспектом в умовах війни. Зважаючи на ситуацію, що склалася на тимчасово окупованих територіях, за відсутності електроенергії та зв'язку єдиним пристроєм для отримання інформації з підконтрольної Україні території є радіо, сигнал якого також не скрізь і всюди в умовах війни стабільний. Радіомовлення відіграє ключову роль у поширенні актуальних даних, задовольняючи потреби у аудиторії в точній та оперативній інформації.

Ефективність українського радіомовлення під час війни, має бути виражена у розвиненому технічному забезпеченню та стратегіям інформаційного покриття має відігравати ключову роль у формуванні громадської думки, забезпеченні населення актуальною та достовірною інформацією, формувати та виражати громадську думку, впливати на слухацьке сприйняття реальних подій, ставлення до них, формувати національну єдність та активізувати громадське зацікавлення в подіях країни, що в свою чергу може позитивно впливати на суспільний розвиток та підтримку важливих соціальних і політичних ініціатив під час війни.

Мета дослідження – визначити ефективність та особливості українського радіомовлення під час війни

Мета роботи передбачає виконання певних завдань:

- 1) розкрити поняття ефективності відносно українського радіомовлення під час війни;
- 2) дослідити, яку роль відіграє українське радіомовлення в інформаційному просторі під час війни;
- 3) проаналізувати технічні аспекти українського радіомовлення, такі як охоплення, якість звуку, доступність трансляцій, та їхній вплив на ефективність інформаційного поширення;

- 4) провести моніторинг програм радіостанцій «Українське радіо» та «Радіо Байрактар» за визначеними критеріями та визначити їхню ефективність у відтворенні інформації.

Об'єктом дослідження є контент «Українського радіо» та «Радіо Байрактар» (випуски програм «Активізація з Людмилою Тягнирядно», «Рускій фейк іді на...», «Герої», «Сили Добра», «Є питання», «Формула життя» та «Історія мого дому» «Заряджай!», «Пісня для своїх», «Завдяки тобі!», «Байрактар Live» «Байрактар Special», музичне та звукове оформлення).

Предметом дослідження є чинники впливу на ефективність українського радіомовлення під час війни.

Методи дослідження: аналізу та синтезу для вироблення наукової концепції дослідження; метод систематизації й інтерпретації даних медіаметричних досліджень про роль і значення радіомовлення в інформаційному полі України, зокрема під час війни; моніторинг для визначення ефективності подання та сприйняття інформації про події під час війни.

Методологічна й теоретична основа дослідження: наукові праці О. Гояна, В. Лизанчука, П. Мірошниченка, О. Ваніної, О. Дмитровського, С. Железняка, Н. Даценко.

Наукова новизна одержаних результатів:

Уперше:

- проведено моніторинг програм «Українського радіо»: «Активізація з Людмилою Тягнирядно», «Рускій фейк іді на...», «Герої», «Сили Добра», «Є питання», «Формула життя» та «Історія мого дому» та Радіо Байрактар: «Заряджай!», «Пісня для своїх», «Завдяки тобі!», «Байрактар Live» «Байрактар Special» на тему ефективності радіомовлення під час війни.

Удосконалено:

- основні підходи до розуміння поняття «ефективності радіомовлення» в умовах повномасштабної війни

Набули подальшого розвитку:

- методи визначення ефективності інформаційного впливу ЗМІ, зокрема радіомовлення, на аудиторію.

Теоретичне і практичне значення дослідження. Матеріали кваліфікаційної роботи можуть бути використані для розробки стратегій управління радіомовленням в умовах війни, які підвищуватимуть його ефективність. Також матеріали можуть стати корисними для підготовки лекційних курсів, написання наукових статей, кваліфікаційних робіт.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи становить 70 сторінок. Список використаної літератури містить 60 джерел.

РОЗДІЛ 1

АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО РАДІОМОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У цьому розділі ми розглянемо поняття ефективності, зокрема сучасного українського радіомовлення, крізь призму різних складників його діяльності. Визначимо пункти, за якими проведемо аналіз обраних радіостанцій і охарактеризуємо їхню ефективність в умовах повномасштабної війни.

1.1 Поняття ефективності

Термін «ефективність» має своє коріння в слові «ефект», яке в латинській мові означає виконання, дію, або походить від «efficio» – дію, виконую. За визначенням Великого тлумачного словника української мови, «ефект» – це результат, наслідок будь-яких причин, сил, дій чи заходів. У випадку терміна «ефективність», він вказує на характеристику об'єкта (пристрою, процесу, заходу, виду діяльності), що відображає його суспільну користь, продуктивність та інші позитивні якості [6, с. 358]. Це поняття може бути розглянуте та визначене з різних поглядів залежно від контексту. Для більш повного розуміння цього поняття звернемось до визначень різних авторів. (Таблиця 1.1.1)

Таблиця 1.1.1 – визначення поняття «ефективність»

Автор	Поняття
Мочерний С.В.[43]	Ефективність - це здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат.
Лямець В.І.[33]	Ефективність – це не просто властивість операції (процесу функціонування системи), що відбивається в її здатності

	давати певний ефект, а дієвість такої здатності, тобто результативність, співвіднесена з ресурсними витратами
Друкер П.Ф [15]	Ефективність – це наслідок того, що «правильно створюються потрібні речі»

За визначеннями ми бачимо, що різні складові у сумі формують поняття ефективності у різних галузях наукових досліджень.

Спробуємо визначити ознаки поняття ефективності в різних сферах діяльності:

1. Ефективність в управлінні та бізнесі:

Досягнення цілей: Управлінська ефективність може оцінюватися за здатністю організації до досягнення своїх стратегічних та тактичних цілей.

Витрати та ресурси: Здатність до досягнення результатів з мінімальними витратами ресурсів (фінансових, людських, часових і т. д.).

2. Ефективність в освіті:

Вимірювання успішності навчальної програми та досягнення учнями поставлених цілей.

Визначення ефективності може також враховувати рівень інтересу та залучення освітян вищих навчальних закладів, а саме студентів у навчальний процес.

3. Ефективність в наукових дослідженнях:

Ефективність у науці можна визначити через науковий внесок дослідження, тобто оцінка важливості та впливу наукових досліджень у відповідній галузі.

Публікації та цитування: Кількість опублікованих робіт та їх цитування як міра визнання вчених у світовому науковому середовищі.

4. Ефективність в соціальних програмах:

Визначення позитивного внеску та впливу програми у поліпшення благополуччя та якості життя цільової аудиторії.

Залучення громади: Рівень участі та підтримки громади у реалізації соціальних ініціатив.

5. Ефективність в технологіях:

Вимірювання швидкості та ефективності технічних систем і програм.

Зворотня реакція користувачів: Рівень задоволення користувачів від використання технологій.

Отже, ефективність завжди визначається контекстом конкретної діяльності чи сфери і може бути виміряна різними параметрами залежно від мети та області застосування.

А що ж стосовно ефективності засобів масової комунікації та інформації, чим визначається вона?

В. Різун у своєму підручнику «Теорія масової комунікації» подає таке визначення ефективності ЗМК – «Під ефективністю масової комунікації слід розуміти відповідність отриманого ефекту (результату) цілям, що ставилися професійним комунікантом у процесі спілкування» [51, с. 178].

Також у своїй роботі автор зазначає, що ефективність впливу комуніканта на масу чи індивіда в масі залежить від кількох ключових умов. Серед них важливість готовності членів маси до прийняття ідеї, зараження, наслідування, а також рівень довіри до комуніканта. Однак ефективність навіювання можлива лише в тому випадку, якщо пропонована ідея відповідає потребам і інтересам аудиторії.

Навіювання може бути ефективним або через несвідоме наслідування, або через свідому рефлексію та саморегуляцію членів маси, які обирають свідоме наслідування керівника або один одного в масі.

Маніпулятивні впливи також можуть бути ефективними через несвідому імітацію або через свідому рефлексію та саморегуляцію членів маси, які ґрунтують свої вчинки на помилкових уявленнях про причини і наслідки подій. Важливу роль в ефективності масової маніпуляції відіграє масове зараження, яке відбувається перед маніпуляцією або паралельно з нею [51].

Як вже раніше нами було зазначено, що саме слово «ефективність» має корінь «ефект», який має своє значення. В. Різуну контексті ефективності комунікації визначає «масовокомунікаційний ефект» і подає таке визначення:

«Масовокомунікаційний ефект — це будь-який результат масового впливу» [51, с.180]. Тож розглянемо класифікацію масовокомунікаційних ефектів, які на основі досліджень Б. Грушина сформулював В. Різун:

1. За предметною сферою впливу:

- Когнітивні (пов'язані з характеристиками мислення, обсягу знань, здатності розмірковувати).
- Емоційні (викликають емоції).
- Ціннісні (пов'язані з характером уподобань, смаків, ставленням до себе й світу).
- Організаційні (пов'язані з різноманітними практичними діями людей).
- Тонізуючі (пов'язані з психофізіологічними характеристиками людей).

2. За основними сферами прояву ефектів:

- Розумові (у думках, судженнях).
- Діяльнісні та поведінкові.

3. За ступенем «належності» ефектів до цілей джерела інформації:

- Функціональні (бажані для джерела інформації, очікувані).
- Дисфункціональні (небажані або неочікувані).

4. За ступенем усвідомлення ефектів споживачем інформації:

- Усвідомлювані реципієнтом.
- Неусвідомлювані.

5. За часом виникнення та прояву ефектів:

- Прямі (виникають безпосередньо після споживання інформації).
- Віддалені (виникають із часом, часто втрачається видимий зв'язок між ними та споживанням інформації).

6. За ступенем відповідності суспільним нормам, законам та традиціям:

- Сприятливі.
- небезпечні.
- Нейтральні.

7. За характером модальності відповідно до елементів комунікаційного процесу:

- Позитивні.

- Негативні.
 - Нейтральні.
8. За здатністю бути підконтрольними мовцю або аудиторії:
- Контрольовані.
 - Неконтрольовані.
9. За ступенем реалізації:
- Часткові.
 - Повні.
10. За частотою виникнення:
- Одиничні.
 - Повторювані.
11. За тривалістю:
- Короткотривалі.
 - Довготривалі [51].

«Від споживання інформації може виникати не один, а кілька ефектів. Через те їх поділяють на: основні та додаткові; первинні (початкові) та вторинні (похідні); проміжні та кінцеві» [51, с. 180].

Науковець формулює два закони:

- закон ефективного функціонування ЗМК;
- закон "виживання" ЗМК.

Ці закони визначають ключові аспекти ефективності ЗМК, їхню роль та вплив на суспільство. Перший закон вказує на тісний зв'язок між довірою громадян до ЗМК та його ефективністю в формуванні громадської думки. Іншими словами, чим вищий рівень довіри, тим ефективніше ЗМК виконує свої функції.

Другий закон, закон "виживання" ЗМК, вказує на той факт, що при недостатньому рівні довіри громадян до ЗМК, останній змушений шукати нові форми та способи збільшення цього довіри. Це може включати в себе застосування нових методів комунікації, зміну стратегій впливу або навіть впровадження інновацій в засоби масової інформації [51].

Отже, обидва закони підкреслюють важливість довіри громадськості до ЗМК. Висока довіра сприяє ефективному функціонуванню ЗМК, в той час як низький рівень довіри ставить перед ЗМК завдання пошуку інноваційних рішень для відновлення довіри і забезпечення високого рівня ефективності впливу на громадську думку.

Важливим аспектом ефективності є також задоволення потреб аудиторії в масовій інформації. Це означає врахування очікувань, побажань аудиторії та її інтересів, для забезпечення якісного та зручного інформаційного середовища. Оцінка ефективності в даному контексті стає складнішою і орієнтується на глибокий і тривалий вплив на суспільство.

Можемо зробити висновок, що ефективність журналістики визначається не лише результатами конкретних дій, але й сталим впливом на людей і суспільство в цілому. Це включає в себе вплив на суспільну свідомість, соціокультурні зміни та загальний внесок у формування історичних процесів.

1.2 Технічні запоруки інформаційного впливу

Радіо, як прилад передачі інформації з'являється на початку ХХ століття. Творцем першої успішної системи обміну інформацією за допомогою радіохвиль (радіотелеграфії) вважається італійський інженер Гульєльмо Марконі. У 1896 році Марконі вперше застосував радіо для бездротового передавання сигналів. Він розробив систему, яка дозволяла передавати сигнали на великі відстані, і це стало першим в історії бездротовим телеграфом. По суті, винахідник з'єднав в один пристрій передавач Генріха Герца і приймач Попова. Нікола Тесла у свою чергу запатентував радіопередавач у 1893 році, а у 1895 році приймач. Він вважається винахідником радіо, тому що саме конструкція його приладу змогла модулювати акустичним сигналом коливальний контур передавача, здійснювати радіо передачу сигналу на відстані і приймати його приймачем, який перетворював сигнал у акустичний звук. У всіх сучасних радіопристроях, які базуються на коливальному контурі, використовується аналогічна конструкція [36].

В Україні радіомовлення розпочалось у 1924 році і вперше воно пролунало 16 листопада у Харкові. Ця подія описана у книзі Івана Маценка "Хроніка Українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу" [34].

Період з 1917 по 1927 роки відзначився початком перших трансляцій аудіотекстів, переважно у форматі радіотелеграм і рідше у формі документальних передач. Цей час є етапом становлення масового радіомовлення. В цей період вироблялись радіогазети, випуски яких ще дотримувались жанрових канонів традиційних паперових ЗМІ. В ефірі розголошувались вирізки з газет, і ця форма радіомовлення зберігала елементи традиційного журналістського стилю [6].

У загальному розумінні кінець 1920-х років, зокрема 1928 рік, вважається періодом значного зміщення в бік розвитку адресованого радіомовлення. Це вказує на новий напрямок, де акцентується на індивідуальному споживачеві і налаштовано на задоволення його конкретних потреб та інтересів. Саме в цей період, редакції більшості радіостанцій у різних країнах розуміли необхідність впровадження системного підходу до інформування аудиторії, задоволення її потреб та мотивів за допомогою різноманітних тематичних та жанрових програм. [42]

В Радянському Союзі була введена типова тижнева сітка мовлення, в якій відзначалися тема програми, її тип, напрям і обсяг мовлення, з урахуванням соціально-демографічних характеристик аудиторії. Очевидно, що така сітка мовлення не могла існувати без урахування оцінок і думок слухачів. Так у 1926 році при товаристві "Радіопередача" була створена Радіорада, до складу якої входили представники організацій і громадськості, що висловлювали свої думки щодо змісту радіопрограм. Однією з важливих її рішень було визначення: всі радіопередачі повинні були транслюватися українською мовою. Незважаючи на програмування з огляду на аудиторне сприйняття, все ж таки врахування смаків слухачів залишалося формальним. Про що каже поява поняття «радіозайці» - це

були ті слухачі, які не сплачували абонентський збір, через небажання слухати багато годинні нудні програми [42].

У період з 1928 по 1934 роки відбулося становлення документального мовлення в радіо. Основною формою мовлення була радіогазета. Цей час в українському радіомовленні характеризується появою жанрів документального мовлення, включаючи радіобесіду, радіолекцію, радіоконсультацію, радіофільм, перекличку, радіомітинг [6]. Це свідчить про розширення жанрового розмаїття і вдосконалення радіопередач, що дозволило більш ефективно взаємодіяти з аудиторією та надавати різноманітні інформаційні та розважальні програми.

У період Другої світової війни, з 1941 по 1945 роки, радіомовлення стало невід'ємною частиною інформаційної підтримки та зв'язку. Під час цього періоду інтерактивність радіопродукту значно посилилася. Основною формою спілкування радіо з аудиторією стали листи з фронту [6].

Тобто після появи радіо населення почало звикати до того, що постійно отримує нову інформацію з цього джерела, і навіть у період війни мовлення на радіо продовжувалося, щоб слухачі все ж могли залишатися на зв'язку зі світом і чути про події, що відбуваються навколо.

У стані війни усі засоби масової інформації на території України є важливою складовою у боротьбі за нашу незалежність та формуванні громадської думки. Адже у наш час велика кількість дезінформації, фейків та наративів щодня доносяться через російські радіостанції, хвилі яких транслюються на окупованих територіях. Це грає роль у сприйнятті аудиторією військових дій.

Радіомовлення має різні форми, серед яких варто виділити станції АМ і FM. Воно також включає різні підтипи мовлення, а саме комерційне мовлення, некомерційне освітнє, некомерційні різновиди, суспільне мовлення, громадські радіостанції, а також радіостанції студентських містечок і лікарняні радіостанції, які функціонують у різних куточках світу. Багато станцій також працюють на коротких хвилях за допомогою технології АМ, сигнал якої можна отримувати на великі відстані. Першими станціями мовлення, які були розроблені були саме

станції форми АМ. АМ означає амплітудну модуляцію, режим трансляції радіохвиль шляхом зміни амплітуди несучого сигналу у відповідь на амплітуду сигналу, що передається. Середньохвильовий діапазон використовується в усьому світі для АМ-мовлення. Європа також використовує діапазон довгих хвиль. [53]

У відповідь на зростання популярності FM-стерео радіостанцій наприкінці 1980-х та на початку 1990-х років деякі північноамериканські станції почали транслювати мовлення в АМ-стерео, хоча це так і не набуло популярності, і дуже мало приймачів цього діапазону було продано. [53]

Останнім часом FM-діапазон, цифрове та онлайн мовлення стали домінуючими, змістивши увагу від середніх хвиль. Однією зі стратегій українського радіомовлення під час війни є інтеграція інтернет-ресурсів та соціальних мереж у свою діяльність. Радіостанції активно використовують ці платформи для розповсюдження інформації, взаємодії з аудиторією та отримання швидкого фідбеку. Це дозволяє підтримувати тісний зв'язок зі слухачами та швидко реагувати на їхні потреби та питання, забезпечуючи більш ефективне інформаційне покриття. Але під час військових дій, на окупованих територіях та прифронтових містах електроенергія може зникати, через пошкодження лінії електропередачі, а з нею і інтернет. Тож Уряд України спільно з американською компанією SpaceX та міжнародними донорами реалізував проект з встановлення альтернативних з'єднань у регіонах, де інфраструктура була пошкоджена. Було встановлено понад 11 тисяч аварійних супутникових приймачів Starlink [18]. Громадяни України потребували зв'язку з близькими у разі відсутності електропостачання, а також актуальної та достовірної інформації. Вже 22 березня 2022 року Міністерство з цифрової інтеграції вносить оновлення в додаток «Дія» та додає туди послуги «Дія. Радіо» та «Дія.TV». Що підвищує доступність слухачів до онлайн трансляцій радіо «Українське Радіо».

Проте середньохвильове мовлення залишається винятковим, особливо на окупованих територіях, де діють потужні передавачі. У випадках, коли доступ до

більш сучасних технологій обмежений, звичайний радіоприймач на батарейці може виявитися надзвичайно корисним, здатним сприймати радіосигнали на середніх хвилях з амплітудною модуляцією (АМ). Але навіть середні хвилі не усюди доходять на окупованих територіях, в основному впіймати хвилі українського мовника вдається жителям, які проживають недалеко від лінії розмежування. Зі статті газети «День» авторства Анастасії Рудченко «Як впіймати українське радіо» дізнаємося, що ще у 2016 році до більшості прифронтових населених пунктів український радіосигнал не доносився зі слів волонтера Сергія Тахмазова [67]. Таке відбувається і зараз, і одна з причин також у тому що окупаційні війська обстрілюють українську радіо- та телекомунікаційну інфраструктуру, аби позбавити цивільне населення достовірної інформації про події, а відтак і можливості отримати необхідні поради щодо дій та допомогу. Також попит на радіоприймачі зріс після того, як російські війська почали атакувати енергетичну інфраструктуру України, і блек-аути та погодинні відключення електроенергії залишали людей без інформації.

У програмі «Українського радіо» «Сьогодні. Вдень» від 16.11.2022 Дмитро Хоркін розповідає: «Сучасні гаджети також, ти береш на телефоні є FM радіо, ти можеш почути, а в автомагнітолах АМ та FM, АМ – це дуже важливо на прифронтових, окупованих територіях, в тих областях де відбувається тотальне вимкнення електроенергії...чому? Тому що тоді, знеструмлюється дуже багато об'єктів, зокрема і зв'язку, але АМ хвилі вони покривають територію 100, 200, 300, 500 кілометрів радіус. На відміну від ультракоротких хвиль, а це FM діапазон і телевізійних сигналів, їхня така природа, що ці хвилі, цієї високої частоти, вони поглинаються землею, і навіть найвища вежа, яка може бути 400, 500 метрів вона покриває тільки 20-40 кілометрів через те, що хвилі поглинаються. А ось АМ діапазон, діапазон середніх хвиль «Українського радіо» повністю покриває всю територію країни» [54].

Згідно з інформацією Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення, ефірне радіомовлення в Україні ведеться у трьох основних діапазонах: FM (87,5 – 108 МГц), УКХ (65,8 – 74 МГц), СХ (0,525 – 1,605 МГц),

а також багатоканальне ефірне радіомовлення в м. Києві в стандарті DAB+. За даними ліцензій Національної ради на кінець 2022 року у країні призначено 1360 FM-частот, 78 УКХ-частот та 16 СХ-частот для ефірного телерадіомовлення. Ці частоти призначені для розповсюдження програм на різних територіях, і на даний момент діють 14 загальнонаціональних радіомереж, які використовують 860 частотних присвоєнь [47].

Внаслідок військових дій деякі ліцензіати, отримавши ліцензії, не мали можливості розпочати мовлення протягом року та звернулися до національного регулятора із проханням щодо відтермінування початку ефірного мовлення на 78 частотах до завершення воєнного стану в Україні. Це свідчить про реальні виклики, з якими стикаються радіомовники під час війни, і вказує на необхідність їхньої гнучкості та адаптивності в умовах надзвичайних обставин. Такі ситуації вимагають співпраці між регуляторами та ліцензіатами для забезпечення ефективного та справедливого функціонування медіа в таких умовах.

На 15 червня 2023 року Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення внесла зміни до ліцензій на тимчасове мовлення для групи радіостанцій Суспільне радіо (АТ НСТУ) на територіях з особливим режимом мовлення. Зміни стосуються підвищення потужності передавачів, що використовуються в двох населених пунктах Донеччини. Наприклад, радіостанція «Українське Радіо» тепер має дозвіл на збільшення потужності передавача на частоті 98.6 МГц у місті Костянтинівка Донецької області з 500 Вт до 1 кВт, а «Радіо Культура» отримала можливість збільшити потужність передавача в місті Краматорськ Донецької області на частоті 91.3 МГц з 100 Вт до 500 Вт. [47] «Українське радіо» – це одна зі станцій, сигнал якої все ж доходить до окупованих територій.

У свою чергу на деокупованій частині Херсонщини відновлюється українське радіомовлення, але поступово. Так вже 22-го листопада 2022 після деокупації в місті почала діяти мобільна радіотрансляційна станція, що веде на частоті 100.6 МГц трансляцію програм радіостанції Українське радіо. Поки

повноцінну трансляцію відновити неможливо, адже одну з веж передавального центру було зруйновано окупаційними військами. З іншої вежі окупанти вивезли передавачі та антени, тому вона потребувала відновлення. Від 1-го грудня 2022 в місті мовлення почалося ще на трьох частотах: 88.1 МГц, де транслюються програми «Радіо Промінь», 103.7 МГц, де мовить Радіо НВ, та 105.6 МГц, де працює «Радіо Культура» [56].

Тож одним з найголовніших критеріїв ефективності українського радіомовлення визначаємо доступність трансляцій і охоплення мовлення. У контексті воєнного конфлікту технічне забезпечення радіомовлення стає ключовим аспектом, визначаючим ефективність і вплив цього засобу масової комунікації. Технічна інфраструктура радіомовлення визначає його здатність швидко та достовірно поширювати інформацію, що є критичним у ситуаціях невизначеності та стресу у населення країни. Важливість цього аспекту підкреслюється можливістю забезпечення надійного зв'язку з громадськістю, забезпеченням оперативності інформаційних потоків та наданням допомоги у підтримці громадського духу в умовах війни. Технічне забезпечення стає фундаментальним елементом, що дозволяє радіомовленню виконувати свою роль не лише як засобу розповсюдження інформації, але й як важливого інструменту для підтримки громадянської свідомості, забезпечення громадської безпеки та сприяння єдності в період воєнного конфлікту.

1.3 Форми та формати на радіо в контексті ефективності

Щоб окреслити поле нашого вивчення питання ефективності радіомовлення звернемося до наукової літератури. Науковці В. Лизанчук, О. Гоян достатньо дослідили питання формату радіо, функцій та їхніх чинників. У своїй праці «Технологія форматування радіоефіру» О. Гоян дає нам таке визначення поняття «формат» та його критерії:

«Формат на радіо – це унормована цілісність, яка характеризується незмінним набором основних сегментів. Саме ці сегменти і визначають критерії формату, до яких належать:

- плей-лист, в якому запланований стабільний набір програм, що виходять в ефір у чітко спланований час протягом години;
- набір програм, їхня типологічна характеристика, специфіка верстки протягом години, доби і тижня;
- стилістика ефіру (сюди належить схематичність поєднання текстового і музичного елементів, так званий «музичний одяг у мовній інтерпретації», загальний стиль композицій, відсоткове співвідношення кількості хітів і шлягерів протягом однієї години);
- ілюстративна музична і шумова бібліотека формату, джінгли;
- манера роботи в ефірі ведучих, презентерів, ді-джеїв, тобто творчих працівників станції (частота виходу в ефір, темпоритм мовлення, інтонації, емоції, зміст і форма подачі текстів);
- специфіка подачі музичного і текстового елементів, міксування («встик» чи «плавно», компонування заставок, джінглів і програм;
- реклама (характерний набір товарів чи послуг, форма подачі реклами, специфіка сценарію, музичного оформлення і голосів, які рекламу озвучують)» [11].

Формат у свою чергу виконує основну мету – визначає цільову аудиторію радіо. Кожний формат на радіо відповідає певному стилю та жанру мовлення. Основні формати можуть включати музичні, інформаційні, розмовні, тематичні та інші напрямки. Формати на радіо можуть бути вкрай різноманітними, і їх вибір радіостанціями залежить від їхньої стратегії та цільової аудиторії. Також формат допомагає у визначенні і утриманні образу станції.

Інформаційне мовлення в радіодіяльності можна класифікувати за різними типами, які визначають співвідношення між інформацією та музикою. За цими показниками О. Гоян виокремлює такі формати на радіо:

1. Інформаційне мовлення: «All news» (Все новини)

Це основний складник для інформаційного типу мовлення. Випуски новин оновлюються постійно, інформація часто оновлюється. Музичні

композиції практично не звучать, але можуть бути використані для заставок, джінглів та фонової музики.

2. Інформаційно-музичне мовлення.

Переважає інформаційний контекст приблизно у співвідношенні 70% до 30%. Цей тип мовлення характеризується переважаючим співвідношенням інформаційних і розмовних програм над музичним контекстом.

3. Музично-інформаційне мовлення.

Співвідношення інформації та музики: Майже протилежне інформаційно-музичному типу, приблизно 30% інформації та 70% музики. Цей тип мовлення використовується для урізноманітнення ефіру і привертання різнопланової аудиторії.

4. Музичне мовлення.

Основний акцент робиться на музиці, інформаційні програми можуть становити лише 10-20% в ефірі. Типовий для музичних форматів та станцій [11].

Ці типи визначають основні риси програмного наповнення радіостанцій та дозволяють аудиторії вибрати формат, який відповідає їхнім інтересам та уподобанням.

Як зазначив В. Гоян: «Специфічним поряд із співвідношенням "тип мовлення-формат" є співвідношення «форма власності-формат» і подає таку класифікацію форм-власності радіомовлення:

Класифікація мовлення за формою власності в Україні охоплює державне, недержавне (приватне) та громадське мовлення. Кожен з цих типів мовлення має свої особливості та завдання:

- Державне мовлення:

Переважно фінансується з державного бюджету та за рахунок реклами. Державне радіомовлення спрямоване на задоволення інтересів суспільства та вплив на громадську думку. Може включати громадське мовлення.

- Недержавне (приватне) мовлення:

Підтримується засновниками (власниками), інвесторами та рекламодавцями. Таке мовлення орієнтоване на задоволення інтересів конкретної цільової аудиторії. Комерційна діяльність є основною, але може включати елементи громадського мовлення.

- Громадське мовлення:

Існує таке радіомовлення за підтримки суспільства або громад. Фінансується також за рахунок реклами, абонентської плати, продюсування та ін. За задачі ставить задовольнити інтереси суспільства або конкретних громад, впливає на громадську думку. Комерційна діяльність може відігравати допоміжну роль.

Незалежно від форми власності та економічного статусу кожної радіостанції, важливим елементом залишається програмна продукція. Радіостанції пропонують своїй аудиторії різноманітні програми, які можуть включати традиційні розмовні і музичні формати, враховуючи власні особливості та завдання [11].

У свою чергу В. Лизанчук у своєму підручнику «Основи радіожурналістики» визначає функції радіомовлення. На рисунку 1.1.1 зображеному далі розглянуті нами функції радіо, які подає автор [29, с. 100-125].

Функція інформування.

Ця функція є зрозумілою, адже все життя людина збирає, оброблює, передає, зберігає та поширює інформацію. У випадку з радіомовленням інформація є його основним продуктом. Саме в прямому її поширенні головну роль відіграють інформаційні, інформаційно-музичні програми. Але окрім прямого постачання інформації радіо дає змогу оцінювати або мати певні судження про ту, чи іншу подію [29, с. 101].

Розважальна функція.

Музика, вікторини, гумор, трансляція концертів, ранкові шоу – усі ці складові радіо виконують саме розважальну функцію. Слухачі потребують таких передач для емоційної розрядки та розслаблення, але окрім цього вони мають підіймати високо-соціальні теми та формувати культурні смаки слухачів.

Вираження та формування громадської думки.

Ще одна важлива функція радіоорганізацій. Для того щоб громадська думка виникла, сформувалася та виразилася, важливо, щоб вона була висловлена. Радіо відіграє ключову роль серед засобів масової інформації, оскільки надає можливість оперативно та ефективно відображати громадську думку через різноманітні формати, такі як опитування, інтерв'ю, бесіди, дискусії в прямому ефірі тощо. Водночас радіо впливає на формування цієї думки, відтворюючи та активно сприяючи обговоренню різноманітних поглядів та тем.

Пропагандистська функція.

Пропагандистські радіопередачі мають за мету роз'яснювати актуальні, гострі та неоднозначні аспекти політико-ідеологічного, соціально-економічного та національно-духовного життя. Їх завдання включає надання науково-обґрунтованих, мотивованих, зрозумілих, захоплюючих та переконливих відповідей на питання, які цікавлять та турбують радіослухачів. Саме ця функція відповідає за теоретичне роз'яснення важливості національної єдності, побудови суверенної, незалежної та демократичної Української держави, утвердженню національно-духовних цінностей. Тому докори та гострі вирази мають бути доречними, адже це формує у суспільстві потрібну атмосферу, таку у якій прокидається їхня свідомість та зароджується здоровий ґрунт для роздумів над тією, чи іншою темою.

Агітаційно-організаторська функція.

Реалізується в різних напрямках, таких як обговорення законів Верховної Ради України, президентських указів, урядових рішень, висвітлення виборчої кампанії, розповіді про досягнення у різних сферах діяльності країни, критика недоліків у сферах соціально-економічного, політико-ідеологічного, культурно-духовного життя, а також підтримка ідеї соціальної справедливості, рекламна діяльність та інші аспекти.

Просвітницько-педагогічна функція.

Навчальні, просвітницько – освітні, для різних груп населення за окремими захопленнями та хобі усі ці передачі належать до просвітницько-педагогічної

функції. У наш час населення є прогресивним та освіченим через відкритий доступ до різних освітніх платформ та розвинутої системи освіти. Тому такі передачі набули іншого формату і несуть більш пізнавальну роль для всебічного розвитку.

Виховна функція.

Всі передачі які виконують виховну функцію, спрямовані на дітей, юнацтво та молодь. Радіо виступає не лише як засіб виховання політичної культури, державотворчого та економічного мислення, але й ініціює багато програм, спрямованих на розвиток підприємницької ініціативи, осмислення національних та загальнолюдських цінностей, формування відповідальності. Під впливом радіопередач деякі слухачі переглядають свої уявлення та погляди, що зумовлює прямий виховний ефект. Радіопрограми також сприяють активізації громадської думки стосовно соціальних проблем, виступаючи як активний фактор виховання.

Функція спілкування.

Цю функцію радіо виконує у прямому контексті, навіть коли у студії ведучий один, то діалог у цей час він веде зі слухачами. А коли ведучі запрошують у студію цікавих людей, то слухачі можуть через кілометри ніби опинитися там поруч з ними та бути учасником бесіди. Різні прийоми такі як яскрава та творча особистість журналіста та вміння ведення ефіру використанні для підвищення ефективності цієї функції. Слухачі у свою чергу можуть погоджуватися чи ні з тією, чи іншою темою, що починає розвивати спілкування.

Естетична функція.

До естетичної функції відноситься оформлення радіоефіру та формату мовлення загалом, а також культурні та музичні програми. Читання та обговорення художніх творів несе у собі місія естетичного задоволення у слухачів. Так само і музичний супровід програм та джінглів, які виконують функцію обрамлення програм та створює індивідуальний образ кожної радіостанції.

Інтегруюча функція.

Реалізується через порозуміння та об'єднання різних регіонів України, які мають на меті вирішення суспільних питань та проблем у різних сферах життєдіяльності країни. Досягнення порозуміння, суспільного примирення та об'єднання всіх громадян України, незалежно від їхньої заангажованості, на основі загальних принципів національного українського державотворення – ось головна мета цієї функції об'єднання суспільства. Прикладом реалізації цієї функції є щорічний радіодиктант Національної єдності у якому беруть участь школярі, студенти, вчителі, викладачі та ще багато людей з різних сфер діяльності та різних міст та областей України. Отже, інтегруюча функція радіомовлення виконує своєрідну місію узагальнення інших функцій з метою сприяння єднанню.

Отже, ефективність в журналістиці виражена у здатності засобів масової інформації впливати на масову аудиторію та виконувати різноманітні функції, такі як ідеологічні, культурно-розважальні, гносеологічні та інші. А самі функції радіо реалізуються через форматну сітку мовлення у яку входять інформаційні, аналітичні, освітні та розважальні програми, реклама та музичне оформлення. І усі ці аспекти формуються спираючись на аудиторію, яка споживає інформацію через радіомовлення.

Рис. 1.3.1. Функції радіомовлення.

За працями цих науковців розглянемо вплив повномасштабного вторгнення на формування контенту українського радіомовлення та його роль в сучасному медіапросторі.

Почнемо наш детальний аналіз з інформаційного аспекту у форматах, у яких він є основною складовою мовлення, адже головним вектором українського радіомовлення під час війни стали саме новини та аналітичні програми. Оперативне донесення актуальної інформації про події було і залишається, особливо на цей час головною ціллю. Після початку повномасштабного вторгнення радіостанції починають майже безперервне розмовне мовлення. Сигнали тривоги у прямому етері, ранкові розважальні програми замінюються на випуски новин, а також відбувається трансляція марафону «Єдині новини». Те, що на телебаченні можна було показати, у свою чергу радіоведучим потрібно було розповідати так, щоб в уяві людей подія вимальовувалась такою якою вона є насправді та слухачі відчували комунікацію з ведучими особливо у місцях де єдиним джерело інформації залишалось радіо.

У статті «Детектор медіа» «Це вже не те радіо яке було до війни» Як працюють українські локальні радіостанції в умовах воєнного стану» авторства Ольги Білоусенко, Ігор Голуб, директор вінницької радіостанції «Місто над Бугом», розповідає про адаптацію медіа в умовах повномасштабного вторгнення російських військ на територію України. Вже в перший день війни команда радіостанції стрімко переорієнтувалася на формат мовлення, який більш відповідає вимогам воєнного часу. «Місто над Бугом» припинило всі розважальні та рекламні проекти, а залишило лише новинний контент, який був критично важливим для слухачів у цей непередбачуваний та стресовий період. Радіостанція перетворилася на платформу для оперативного поширення інформації та підтримки своїх слухачів. Зараз радіостанція транслює в ефірі спільний марафон «Єдині новини» та власні новинні випуски, які готують їхні журналісти. Також в ефірі можна почути тематичні програми – інтерв'ю на тему війни. Із військовими, політологами, чиновниками, які розповідають, як діяти в

тих чи інших ситуаціях. Розважального контенту, за словами директора, зараз немає зовсім [60].

Оскільки потік інформації стає ще масивнішим, час на обробку та перевірку теж стає більшим, але не менш якісним. Зокрема, радіостанції акцентують на об'єктивності та перевірених фактах, намагаючись уникнути поширення неперевірених чуток. Це стає ключовим аспектом у ситуації, де розповсюдження дезінформації може мати серйозні наслідки. Взаємодія з експертами, перевірка інформації та її формування допомагають створити надійний інформаційний ґрунт для слухачів. Адже на кожне ПСГО російських ЗМІ українські журналісти шукають інформацію аби спростувати та не дати поширитися паніці серед населення, адже це і є головною метою таких інформаційно-психологічних операцій.[66] Таким чином реалізується інформаційна функція радіомовлення.

Ведучі у свою чергу усвідомлюють та враховують вразливість аудиторії під час війни. Зараз радіоведучі та редактори проробляють велику роботу у формуванні контенту. Велику роль грають програми, які підіймають політичні та військові теми, які допомагають українцям розібратися в тому чи іншому питанні. Наприклад, аналітичні програми такі як «На часі», «Є питання», що транслюється на «Українському Радіо», де запрошують різних експертів відносно теми програми, які надають більш ширшу інформацію і дають змогу подивитися на ту чи іншу тему з різних сторін. Також від початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну радіоведучі з обережністю повідомляють новини, що стосуються прильотів, роботи ППО, розташування та втрат українських військ, адже ця інформація є дуже важливою, і ворог може використати її проти нашої країни. Так звана самоцензура теж поширена серед інтернет-ЗМІ та користувачів мережі.

Програми, які спрямовані на підняття тем історії, мови, культурної та національної спадщини відіграють роль підняття національної свідомості та ідентифікації українців як нації. Ці теми під час війни об'єднують аудиторію з різних точок України. І також такі програми роблять мовлення різноманітнішим,

адже окрім новини слухачі також потребують таких програм, що будуть підіймати рівень обізнаності та цікавості до української історії та культури.

Рекламні блоки на радіо стають інтегрованими під сучасні реалії. Також етери на радіо сьогодні приділяють достатньо уваги соціальній рекламі, порадам з безпеки та підтримки благодійних організацій. Їдучи в автобусі, машині або у магазині можна почути повідомлення від ДСНС або Національної поліції про підозрілі предмети, які не можна чіпати, або про те, що фотографувати роботу ППО не можна. Це не тільки важливий аспект медіа, але й вираження відповідальності перед аудиторією в умовах війни та надзвичайних ситуацій. Забезпечення ефективної соціальної реклами на радіо дозволяє населенню отримувати ключові інструкції та рекомендації у важливих сферах: власна безпека, підготовка до екстрених ситуацій, евакуація, допомога потребуючим, та інші. Така інформація, яка поширюється через радіо, стає для громадян своєрідною зброєю, коли громадяни мають інформацію як діяти у тій чи іншій надзвичайній ситуації, мають певні знання про першу медичну допомогу, наприклад, вони можуть діяти і використувати ці знання.

Важливою є також роль радіо у висвітленні діяльності благодійних організацій. Розповсюдження інформації про їхню діяльність стимулює громадську свідомість та підтримку для тих, хто потребує допомоги. Це сприяє формуванню єдності та розумінню важливості допомоги та підтримки в складних ситуаціях, а також дає віру населенню у скоріше наближення перемоги. Ось наприкладі програма «Історія мого дому» «Українського радіо» де герої випусків розповідають про свій дім який був зруйнований під час війни, і як вони відновлюють його самотужки, а також завдяки допомозі таких благодійних організацій та волонтерів.

Таким чином, інформація, що поширюється у етерах на радіо, не лише вчить людей правилам безпеки та надає необхідні поради, але й активно сприяє формуванню активної громадянської позиції та підтримує тих, хто опинився в складних життєвих обставинах через військові дії.

Отже, інформаційна складова на українському радіо реалізується не тільки через новинні формати, а також через культурно-освітні програми. Це дає змогу радіостанціям виконувати свої основні функції, а також зберігати та збільшувати кількість своїх слухачів, адже населення окрім новин потребує і іншої інформації, яка буде підтримувати національний дух, мотивувати громадян, давати надію та спонукати до дії.

Перейдемо до звукової та музичної складової радіомовлення. Дослідниця Ю. Любченко у своїй науковій праці «Музика в контексті формування виражальної системи радіожурналістики» детально розглянула функції музичної складової у радіомовленні та етапи її формування. Авторка зазначає, що неможливо залучити аудиторію, не знаючи її музичні уподобання [32].

Формування виражальних особливостей музики та звуків розпочалося через проведення різноманітних експериментів із шумонаслідування. Інтенсивність цих експериментів привела до насичення музичного контенту різноманітними шумовими ефектами, що викликало захоплення серед теоретиків і практиків радіо, а у деяких стурбованість, які акцентували увагу на важливості використання мови в радіомовленні [32].

Професійний підхід до застосування виразних засобів у радіомовленні став можливим завдяки розвитку звукорежисури. Накопичений досвід, поєднаний із технічним прогресом, підштовхнув наукове вивчення можливостей виразності в радіо. З'явилися комплексні теорії їх використання, концепції класифікацій та принципи функціонального використання.

Цей еволюційний процес триває й донині, оскільки розвиток технічних можливостей та зміни в споживанні аудіальної інформації слухачами стимулюють нові дослідження з впливу радіомовлення на аудиторію [44].

Редактори сучасних українських музичних радіопрограм формують сітку мовлення досить обережно. Тому що зараз є важливим підтримувати громадську думку та обережно подавати розважальні та музичні програми, тому що зараз українці є вразливими, і радіостанціям важливо не завдавати ще більшого морального дискомфорту.

Від початку повномасштабного вторгнення відсоток україномовного контенту виріс на 30%, за даними Національної ради з питань телебачення і радіомовлення за 15 липня 2022 року, які свідчать про значний успіх в питанні виконання квот та дотримання мовних норм у радіомовленні в Україні. Відзначається, що 58% усіх пісень, транслюваних протягом доби, були виконані українською мовою, що перевищує встановлену квоту на 23%. Також важливо відзначити, що 95% усіх радіопередач звучали українською мовою, що перевищує законодавчі вимоги на 35%.[18]. Це свідчить про велику увагу радіостанцій до національної мовної ідентичності та підтримки української культури. Радіостанції реалізують таким чином одразу декілька функцій, як інтегруючу так і виховну

Виконання Андрієм Хливнюком соліста гурту «Бум-Бокс» пісні «Ой, у лузі червона калина», стало своєрідним символом боротьби, сили та волі українського народу. Радіостанції починають підхоплювати патріотичні гасла, а музичні виконавці вписувати у тексти своїх пісень: «Слава Україні!», «Допоможе ЗСУ!», «Доброго вечора, ми з України!». Через те, що зазвичай слухачі звикли слухати радіо у фоновому режимі, то патріотичні пісні починають заповнювати життя українців. Їдучі у авто, автобусі, вдома, усюди де лунає радіомовлення.

Але у цей же час із появою нових пісень від українських виконавців з'являється поняття «байрактарщина». Це поняття у сучасному медіапросторі характеризує так зване «паразитування» на темі війни, коли різні виробники, або виконавці використовують патріотичні гасла, або назви зброї: джавелін, байрактар, і тд. для підняття рейтингів та продажів своєї продукції. Але питання залишається спірним відносно музики, адже пісні під час війни можуть виникати як рефлексія на події та погляди населення. Пісня під час війни може згуртовувати людей та об'єднувати. Музика – це те, що формує культурний простір країни і може бути відображенням того, що переживає населення у той чи інший проміжок часу становлення країни.

Україномовна музична сфера після повномасштабного вторгнення починає розвиватися інтенсивніше, а також знову стають модними старі україномовні гурти – «Океан Ельзи», «Скрябін», «Плач Єремії». А щодо нових пісень виконавців у статті сайту «Правда Тут» подані данні українського проєкту NUAM який має найбільшу базу українських артистів та пісень, за минулий 2022 рік випустили 15 744 треки:

- 72,8% з них – українською;
- лише 16,7 російською;
- англійською 10%;
- 0,5% – іншими мовами [65].

Радіостанції у свою чергу сприяють їхньому поширенню, що і підвищує відсоток україномовного контенту в етері. Прикладом є музична радіостанція «Chervona Kalyna», яка з'явилася 20 червня 2022 року і транслює музичний та культурний контент. «Ми поєднали українські народні, авторські, академічні твори усіх часів із сучасною українською музикою. «Chervona Kalyna» здружила повстанські та стрілецькі пісні із Wellboу та Jerry Heil, вусатий фанк із Курган&Агрегат та Іваном Дорном, колядки та веснянки зі Стасом Корольовим і Христиною Соловій, пісні Олександра Вертинського з музикою DakhaBrakha» - пишуть засновники на сайті радіо. Як зазначено на офіційному сайті радіо «Chervona Kalyna» створено на ґрунті спільного інтересу його авторів до української культури і вони не мають спонсорів і меценатів, тож потребують підтримки слухачів. Такі радіостанції підіймають національний дух та підтримують єдність народу, підіймаючи теми культурних здобутків нашої країни.

Тож зараз у стані війни одні з головних завдань музичної складової радіомовлення є підтримка, підбадьорення, покращення настрою та зменшення стресу. Кажуть, «коли гримлять гармати – музи мовчать», але не мовчать, а продовжують реалізувати свою культурну та патріотичну місію.

1.4.Аудиторне сприйняття радіомовлення під час війни

За даними опитування від 22 жовтня 2022 року, яке провело «Суспільне» 42% українців користуються радіоприймачами. Ще 16% планують купити пристрій найближчим часом. Така статистика показує, що громадяни намагаються закрити свою потребу у інформації під час відсутності доступу до інтернету та телебачення. Це виникає з низки факторів, які роблять інформаційний доступ особливо важливим.

За дослідженням Суспільного проведеного на замовлення компанією Gradus, методом самозаповнення у мобільному додатку GRADUS, серед населення України 18+, окрім ТОТ та АР Крим за квітень 2023 року більшість користувачів радіо (39%) слухає радіоновини вранці й по третині користувачів слухають їх всередині дня і ввечері. Більш детальна статистика така:

- Слухають новини вранці – 39%
- Я слухаю новини в середині дня – 31%
- Слухаю випуски новин по радіо ввечері – 29%
- Новини на радіо мене взагалі не цікавлять – 10%
- Інше: коли їду в авто/ в дорозі – 3%
- Інше: протягом дня – 2%
- Інше: коли є вільний час – 1%

Дослідження показує, більш активне прослухоування радіо припадає на першу частину дня – це зумовлено активністю життєдіяльності аудиторій у цей проміжок часу [58].

Радіо, як і будь-яке ЗМІ має свої переваги та недоліки в аудиторному сприйнятті. С. Ольховський у своїй статті виділив ці аспекти радіо як інформаційного каналу [45].

Переваги:

- Не вимагає концентрації уваги: радіо може служити фоном під час виконання різних справ, дозволяючи слухачам одночасно отримувати інформацію та виконувати повсякденні завдання;
- Покриття різних аудиторій: радіо може охоплювати різноманітні теми і пристосовуватися до різних інтересів та просторів;

- Ефективність і вартість: витрати на створення та розміщення радіоролика є відносно невеликими, і його повторюваність може значно підвищити ефективність рекламного повідомлення.

Недоліки:

- Однобічний сприйом інформації: уся інформація, яку передає радіо, сприймається слухачем лише аудіальним способом;
- Виникнення ризиків пропуску аудиторією певної інформації, оскільки цільові споживачі можуть випадково пропустити інформацію, яка транслюється в прямому етері або не приділити їй достатньо уваги. [45].

Загальним висновком поданих автором переваг та недоліків радіо є те, що цей інформаційний канал, хоча і має свої обмеження, але залишається ефективним і зручним засобом комунікації з аудиторією, адже може як і привернути увагу аудиторії до певної теми, так і може у фоновому режимі створювати певну атмосферу, особливо в умовах, коли концентрація уваги необхідна для виконання інших повсякденних завдань та впливати на емоційний стан слухачів.

Сприйняття радіо аудиторією в період війни набуває особливого значення, оскільки цей засіб масової комунікації виступає як ключове джерело інформації, підтримки та спілкування. Важко переоцінити роль радіо в умовах повномасштабного вторгнення, адже воно може впливати на психологічний стан, впливати на масову свідомість населення, давати надію та забезпечувати необхідною інформацією населення для їхньої обізнаності у подіях, що відбуваються в країні, прийнятті важливих рішень, зароджування роздумів на ті, чи інші теми, які підіймаються в суспільстві. Українцям важливо бути озброєними інформацією, щоб вміти оцінювати об'єктивно ту, чи іншу подію та бачити і уникати фейків та «вкидів» з боку російських ЗМІ.

На початку повномасштабного вторгнення в інтернет-ресурсах, а саме в додатку «Telegram» можна було побачити великий потік різної інформації перевіреної та ні, у каналах та чатах ширилися різні чутки, але також населення у свою чергу, зверталось до інших інформаційних каналів, коли до інтернету не

було доступу. А саме до телебачення, а коли не було електропостачання, то викристовувала радіоприймачі. Так почала підвищуватися довіра людей до мас-медіа, тому що споживання інформації саме через ці джерела зросли.

За опитуванням Громадської мережі «ОПОРА», яке проводилося з 11 травня до 12 червня 2023 року серед повнолітніх громадян України [35]. Методом дослідження було обране телефонне інтерв'ю з використанням комп'ютера (computer-assisted telephone interviews, CATI) на основі випадкової вибірки мобільних телефонних номерів, а саме із випадковою генерацією телефонних номерів та подальшим статистичним зважуванням. Таким чином було опитано 2013 респондентів, що мешкають у всіх регіонах України. До вибірки не увійшли жителі територій, які тимчасово не перебувають під контролем української влади до 24 лютого 2022 року (Автономна Республіка Крим, місто Севастополь, окремі райони Донецької та Луганської областей), а також громадяни, які виїхали за кордон після 24 лютого 2022 року. Для українців найпопулярнішим джерелом інформації залишаються соціальні мережі – їх обирають 77,9% опитаних. На другому місці опинилося телебачення з 62,5%, на третьому – інтернет (без урахування соціальних мереж) – 57,7%. Деяко популярнішими порівняно з минулим роком стали радіо (33,7%) та друковані ЗМІ (17,8%)» [35].

Для того, щоб побачити актуальну картину аудиторного сприйняття ЗМІ та рівень споживання новин звернемося до результатів опитування Громадської мережі «ОПОРА». Опитування показало, що зміни відбулися у споживанні новин за останній рік та відмінності у споживанні новин між різними віковими групами. Молодь у віці від 18 до 29 років стала активніше користуватися соціальними мережами для отримання новин, збільшивши цей показник з 92,2% до 95,8%. Також зросла популярність отримання новин через інтернет-ресурси (від 64,3% до 73,8%) та радіо (від 20,7% до 23,6%) серед цієї групи. З іншого боку, телебачення втратило свою привабливість серед молоді, зменшивши свою популярність з 51% у 2022 році до 40,5% у 2023.

Люди віком 30–39 років, навпаки, дещо зменшили використання соціальних мереж (з 92,1% до 90,3%) та інтернету (з 74,2% до 64,2%) для отримання новин, так само, як і телебачення (з 62,6% до 50,8%). Проте вони почали частіше використовувати радіо (з 25,9% до 34,6%).

У вікових категоріях 40–49 та 50–59 років звички медіаспоживання змінилися менше. Респонденти віком 40–49 років почали більше використовувати соціальні мережі (з 83,5% до 87%), радіо (з 23,5% до 29,1%) та друковані ЗМІ (з 8,1% до 16,8%). Опитані віком 50–59 років показали зростання популярності радіо (з 27,3% до 32,5%), але зменшилося використання інтернет-ресурсів (з 63,7% до 58,7%).

Серед людей віком 60–69 років збільшилося використання соціальних мереж (з 64,8% до 66,6%) та радіо (з 36,9% до 40,7%). Однак в категорії 70+ відбулися зміни у споживанні новин: зменшилося використання інтернет-ресурсів поза соцмережами (з 32,1% до 22,5%), але зросли показники соцмереж (з 34,1% до 36,5%), радіо (з 39,9% до 43,6%) та друкованих ЗМІ (з 26,1% до 31,3%). [34] Графічно результати опитування зображені у діаграммі 1.1.2.

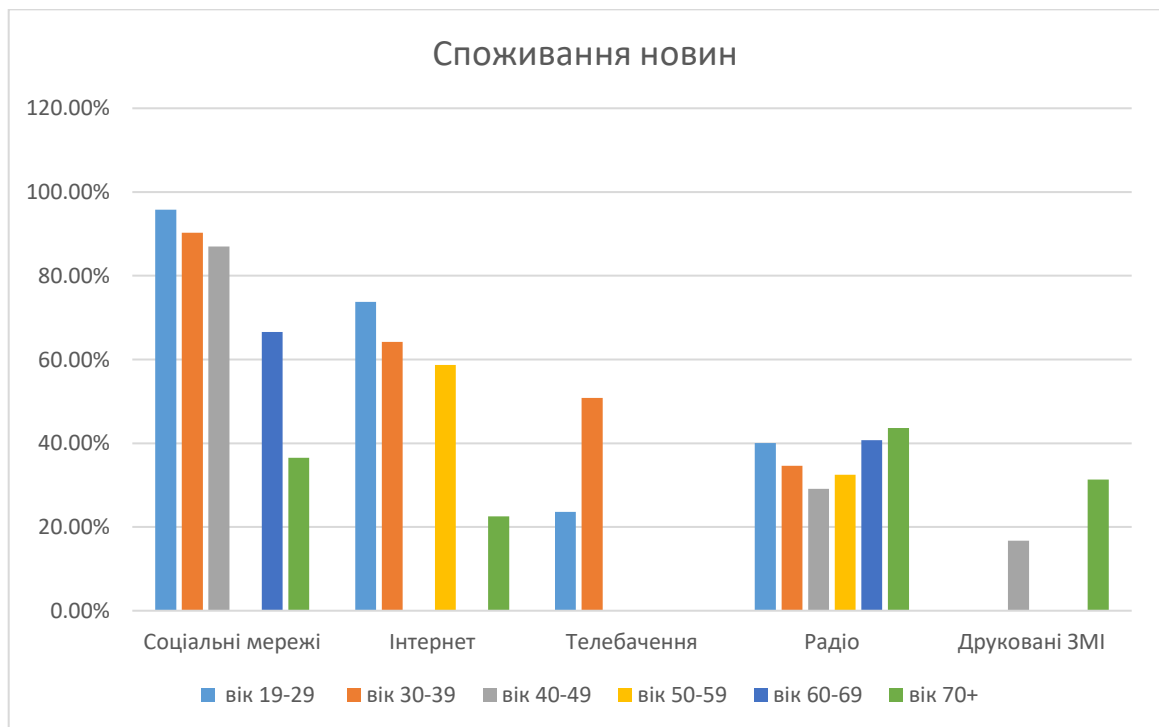

Рис. 1.4.1. Результати опитування Громадської мережі «ОПОРА» у діаграмі.

Загальний висновок з цього дослідження вказує на важливі тенденції у споживанні новин залежно від вікових категорій. Молодь виявляє зростаючий інтерес до соціальних мереж та інтернет-ресурсів як основних джерел новин, при цьому радіо також зберігає свою актуальність та навіть відсоток споживання виріс у порівнянні з минулим роком. Зменшення зацікавленості у телебаченні серед молоді може свідчити про зміни в їхньому способі сприйняття інформації і мобільності та зручності гаджетів якими вони користуються та через які і споживають інформацію.

У групі віком 30–39 років спостерігається деяке зниження використання соцмереж та інтернету для отримання новин, але виразне зростання популярності радіо вказує на його потенційну привабливість для цієї групи.

Люди віком 40–49 та 50–59 років продовжують активно використовувати соцмережі, радіо та друковані ЗМІ, що вказує на стабільність їхніх, так би мовити, медіа-звичок.

Групи віком 60–69 та 70+ продемонстрували певні розходження у зміні звичок споживання новин. Збільшення користування соцмережами та радіо в цих категоріях відзначається, що може бути визначальним для медіа-стратегій, спрямованих на старші вікові групи.

В цілому, розуміння цих тенденцій є важливим для розробки ефективних медіа-стратегій, які враховують тенденції, уподобання та звички споживачів в різних вікових групах.

У цьому ж дослідженні за опитуванням був сформований рейтинг довіри до різних ЗМІ. Показники телебачення та соціальних мереж практично збіглися. За невеликим відривом лідерства тримається телебачення, якому довіряє 61,1% опитаних, тоді як соціальним мережам вірять лише на 1,1% менше респондентів. Довіра до Інтернету, не враховуючи соціальних мереж, трохи зменшилася порівняно з минулим роком: 45,1% у 2023 році проти 49% у 2022-му. Щодо радіо (41%) та друкованих ЗМІ (30,3%), менше українців висловили довіру цим медіа,

але в порівнянні з попереднім роком рівень довіри зріс. При цьому майже 8% респондентів не довіряють жодному з зазначених джерел інформації [35].

Щодо довіри до медіа, то за останній рік серед усіх вікових категорій зросла довіра до інформації, яку вони отримують через друковані ЗМІ та соціальні мережі. А от щодо довіри до радіо, то тут найбільший показник довіри був зафіксований серед опитаних людей віком 40–49 (з 28% до 42,2%) та 60–69 років (з 32,3% до 42,7%). Результати цього дослідження також зображенні у діаграмі (Рисунок 1.1.3).

Аспект довіри населення до медіа займає головну позицію у картині сприйняття медіа як такого. Адже коли журналісти подають достовірну та перевірену інформацію, підкріплену фактами і не дають приводів сумніватись у якості матеріалів вони зберігають та розширюють свою аудиторію. І вже отримана довіра до повномасштабного вторгнення теж грає свою роль у аудиторному сприйнятті медіа та ЗМІ як такого.

Результати опитування свідчать про підвищення довіри до радіо та ріст споживання новин через радіомовлення порівняно з минулим роком.

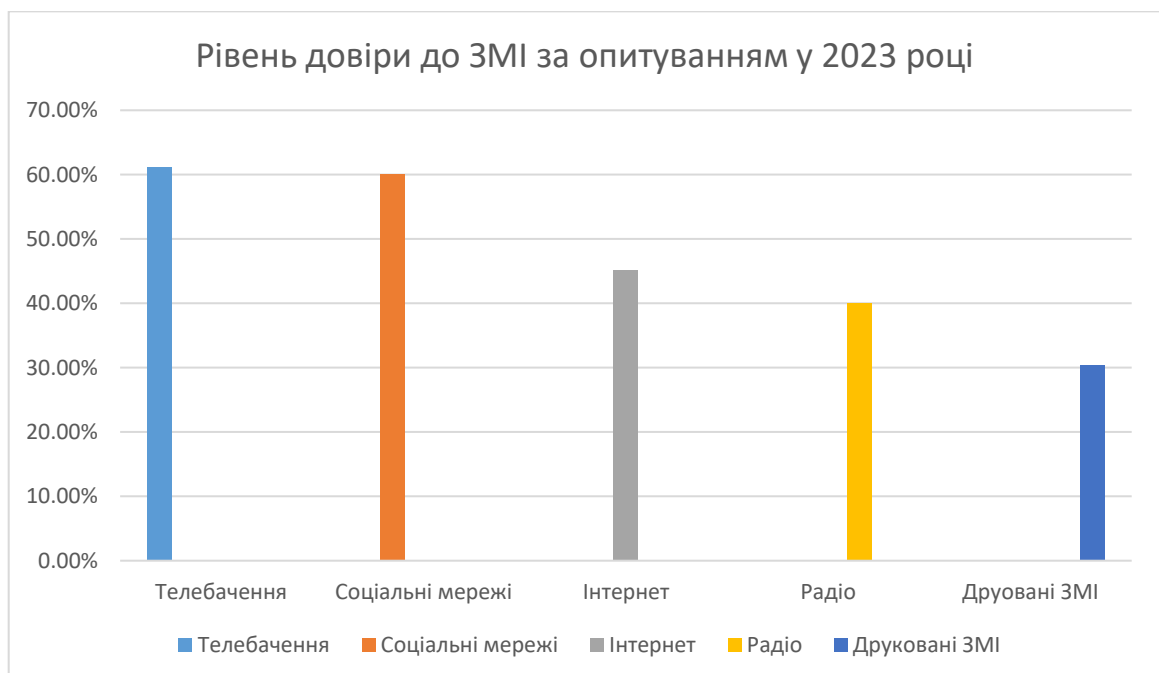

Рис. 1.4.2. Результати опитування Громадської мережі «ОПОРА» у діаграмі.

У воєнний період люди цілеспрямовано шукають, або потребують інформації, яка стосується їхньої безпеки та добробуту. Актуальна і достовірна інформація щодо перебігу військових дій, подій на передовій, інструкцій щодо безпеки та евакуації стає життєво важливою. У матеріалі Суспільного «"Радіо врятувало нам життя". Як приймачі допомагали людям під час окупації» авторства Дарини Коломієць від 22 жовтня 2022 року героїня статті Надія Павлова з сім'єю проживали у Маріуполі, журналістці Суспільного вона розповідає про те, як доводилося виживати в умовах активних бойових дій. З її слів в одному зі сховищ вона знайшла радіо. Батарейки їй вдалося купити за останні гроші і пристрій виявився робочим. «І так ми нарешті дізналися, що про нас пам'ятають. Бо росіяни нам казали, що ми не потрібні. Я пам'ятаю, як ми з дітьми раділи, що Україна ще є! Ми кілька днів слухали цю хвилю, яка рипіла – Українське радіо. Почули, як Верещук розповідає про зелений коридор. Схопили рюкзаки й швидко бігли кілька годин. Однак встигли», – пригадує жінка. [24] Ця історія показує нам істотну роль радіо в житті цивільного населення, що знаходились та залишаються в окупації. Коли люди змогли врятувати своє життя завдяки радіо, сигнал якого вони змогли впіймати. Ця історія показує, що вплив інформації є істотним, коли російські війська намагалися нав'язати неправдиву картину реальності, але герої статті вірили у протележне, що і підтвердилось, коли радіоприймач вдалось ввімкнути.

Під час війни в країні, населенню важливо мати інформацію, яка допомагає вберегти також і ментальне здоров'я. Адже під час війни населення знаходиться у постійному стресі через вибухи, звуки повірянної тривоги, постійний потік новин за яким важко не слідкувати. Інформаційна підтримка, розповіді про успіхи на фронті. міжнародній арені, здобутки країни, можуть грати ключову роль у зменшенні стресу та підтримці позитивного настрою. Також програми про психологічну підтримку, поради професійних психологів про те як можна впоратися зі стресом та тривожним станом. Що стосовно радіо, то голос радіоведучого може стати символом стабільності та надії для слухачів у складні часи. Розмови, музика та програми, що підтримують психологічний та

ментальний комфорт, грають важливу роль у підтримці психічного здоров'я аудиторії.

У науковій праці П. Мірошниченка «Національно-іманентні властивості звукового образу українського радіомовлення: аудиторне сприйняття» 2016 року можна побачити, наступне дослідження. На питання «Радіопрограми якою мовою Ви чуєте найчастіше?», 53,9% опитаних обрали українську мову. У формулюванні запитання спеціально використано слово «чуєте», а не «слухаєте», щоб визначити рівень саме типової форми фонового сприйняття слова в радіоефірі. Згідно з отриманими результатами, створюється враження, що «Українське радіо» в основному веде етери українською мовою. Однак контрольні питання виявили промовисті деталі національно-мовної картини світу респондентів, яка формується, зокрема, активним впливом медіа. Наприклад, 77,4% опитаних виразили б бажання приймати радіопрограми українською мовою, тоді як лише 3% обрали російську [38]. У минулому підрозділі ми вже говорили про те, що після повномасштабного вторгнення відсоток україномовного контенту виріс на 30%. Це свідчить про тенденцію підвищення національної свідомості населення та розуміння важливості транслявання ЗМІ програми українською мовою, адже люди чуючи рідну мову, відчують єдність у такий важкий час. Починають з'являтися неологізми, які поширюють ЗМІ і стають популярними серед аудиторії. «АрміяINFORM» – онлайн-медіа Міністерства оборони України, навіть створили словник неологізмів української мови, які з'явилися під час війни, ось декілька з них:

- Йти за російським кораблем – зазнати поразки;
- Піксель – українська військова форма, забарвлення в стилі ЗСУ;
- Чисте небо – відбій повітряної тривоги;
- Рашизм – злочинна шовіністична ідеологія «руського міра»;
- Доброго ранку/вечора, ми з України – нагадування про себе та свою проукраїнську позицію [2].

Громадяни країни у якій йде війна також хочуть відчувати довіру до влади та бути впевненим, що отримують достовірну та об'єктивну інформацію. Актуальні новини та звіти є ключовими елементами для формування довіри громадян до владних структур та медіа. Коли владні органи виходять у прямий зв'язок з населенням через інтерв'ю, звернення та звіти – це створює певний рівень довіри та ореол відкритості владних структур перед населенням. Також Уряд має сприяти підтримці зв'язку ЗМІ з населенням. Так ось, наприклад, впровадження національного роумінгу дозволило вирішити проблеми доступності мереж мобільного зв'язку під час уражень та пошкоджень інфраструктури або в умовах тимчасової відсутності електропостачання. Абоненти мали змогу залишатися на зв'язку, використовуючи послуги голосового зв'язку, передавання текстових повідомлень, доступ до Інтернету та служб екстреної допомоги обираючи іншого оператора. Це вдалий приклад взаємодії держави та бізнесу в умовах повномасштабного вторгнення, спрямований на ефективне вирішення складних завдань у сфері електронних комунікацій. Отриманий досвід став об'єктом уваги європейських партнерів та вивчається ними як дійсна продуктивна практика співпраці.

Отже, українське радіомовлення під час війни має бути гнучким та готовим до постійних викликів та можливих надзвичайних та стресових подій. Ця здатність радіостанцій досить активно реалізується, як ми побачили за опитуваннями Громадської організації «ОПОРА». Усі ці складові, які ми окреслили та визначили на основні праць науковців, досліджень та статей, на сьогодні формують поняття ефективності радіомовлення в Україні.

Для подальшого моніторингу випусків програм радіостанцій «Українське радіо» та «Радіо Байрактар» з нашої теоретичної частини виокремлюємо такі критерії дослідження ефективності радіомовлення під час війни:

- технічні аспекти та доступність, покриття мовлення;
- гнучкість;
- довіра та сприйняття аудиторією;
- об'єктивність та незалежність

- реалізація функцій радіомовлення (інформування, естетична, розважальна, агітаційно-організаторська, вираження і формування громадської думки, пропагандистська, просвітницько-педагогічна, інтегруюча, спілкування, виховна);

РОЗДІЛ 2

РАДІОПРОГРАМТ ПРО ВІЙНУ ПІД ЧАС ВІЙНИ: РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ КОНТЕНТУ УКРАЇНСЬКИХ РАДІОМОВНИКІВ

В попередньому розділі ми визначили критерії за якими можемо визначити ефективність українського радіомовлення під час війни. Для нашого дослідження ми обрали дві радіостанції: «Українське радіо» та «Байрактар». Для моніторингу ми обрали програми радіостанцій з різною тематикою та форматами аби в повній мірі проаналізувати та визначити ефективність українського радіомовлення під час війни. Таким чином ми узяли з кожної обраної для аналізу програми один випуск з періоду жовтень-листопад 2023 (це зроблено тому, щоб мати актуальну інформацію).

«Українське радіо».

«Українське радіо» позиціонують себе як найстарший мовник та найпопулярніша розмовна радіостанція в Україні з найбільш розгалуженою мережею поширення сигналу. Це не дарма, адже мовлення радіостанція почала ще у 1924 році.

16 листопада 2023 року «Українському радіо» виповнилось 99 років. Початок існування українського радіомовлення починається саме з мовлення цієї радіостанції. Дмитро Хоркін член правління суспільного мовлення 16 листопада 2022 року у програмі «Українського радіо» «Сьогодні. Вдень» розповів про роботу радіостанцій у сучасних реаліях: «За 98 років «Українське радіо» ніколи не замовкало... Це наша робота ми задля цього і працюємо і знаємо нашу відповідальність, статус стратегічного, головного, радіомовника нашої країни, і ми докладаємо усіх зусиль, аби позаяк нас можна було почути.....» Також розповідає про події, коли Україна зіткнулась з відключеннями світла «І от згадую. вчорашній день, до першої години ночі. І от Львів як приклад, насправді там було багато повідомлень, але як приклад... І от ранок, вранці дуже багато різних повідомлень, люди кажуть, що сиділи десь 9 годин і без світла, і без води, мобільного зв'язку не було, інтернету теж, але через радіо вони чули,

що відбувається в цей час в країні». Таким чином бачимо підтвердження нашого аналізу та дослідження у минулому розділі, що радіо стає тим майже єдиним каналом з якого населення отримує інформацію у таких критичних ситуаціях [54].

Після повномасштабного вторгнення у своїх матеріалах роботу радіостанції «Українське радіо» аналізували такі видання як «Детектор медіа», «Суспільне мовлення» та «Громадське радіо». За нашим аналізом рейтингів радіостанцій у 2023 році було виявлено, що «Українське радіо» посідає перше місце по тижневому прослуховуванню серед громадян України. Один з проаналізованих рейтингів був складений за соціологічним дослідженням Gradus Research Company. Так за результатами опитування від 03.02.2023 за споживанням та довірою до новин: 36% радіослухачів новин обрали Українське радіо протягом останнього тижня, 28% – слухають його найчастіше, а 27% – найбільше довіряють.

- споживання протягом останнього тижня: з 28% до 36%;
- довіри: з 21% до 27%. [21]

Одним з критерієм ефективності українського радіомовлення під час війни ми визначили технічне забезпечення та покриття радіостанцій. Трансляція мовлення «Українського радіо» ведеться за допомогою дротового, супутникового та інтернет-мовлення, в аналоговому режимі на діапазонах ультракоротких та середніх хвиль, а також у цифровому форматі (DAB+). Програми Українського радіо транслюються на супутнику Astra 4A. Доступність до трансляцій в інтернеті та прослуховування запису випусків програм теж є критерієм зручності користування. На карті покриття мовлення (рисунок 2.2.1.) з сайту Українського радіо бачимо кількість радіоточок. «Українське радіо» можна почути у додатку «Дія» в послугах «Дія. Радіо». А також радіостанція має свій YouTube канал на якому можна побачити записи радіоефірів. Тенденція використання радіостанціями платформи YouTube не нова, така форма показувати роботу радіоведучих теж грає певну роль відкритості для своєї аудиторії. Також у Суспільного мовника є чат-бот у месенджері Telegram у якому

можна послухати усі три канали мовлення: «Українське радіо», «Радіо промінь» та «Радіо Культура», а також подивитися актуальну мапу повітряних тривог та перейти на YouTube канал радіостанції. Таким чином можна визначити, що «Українське радіо» намагається використовувати усі можливі способи та форми донесення інформації задовольняючи потреби своєї аудиторії.

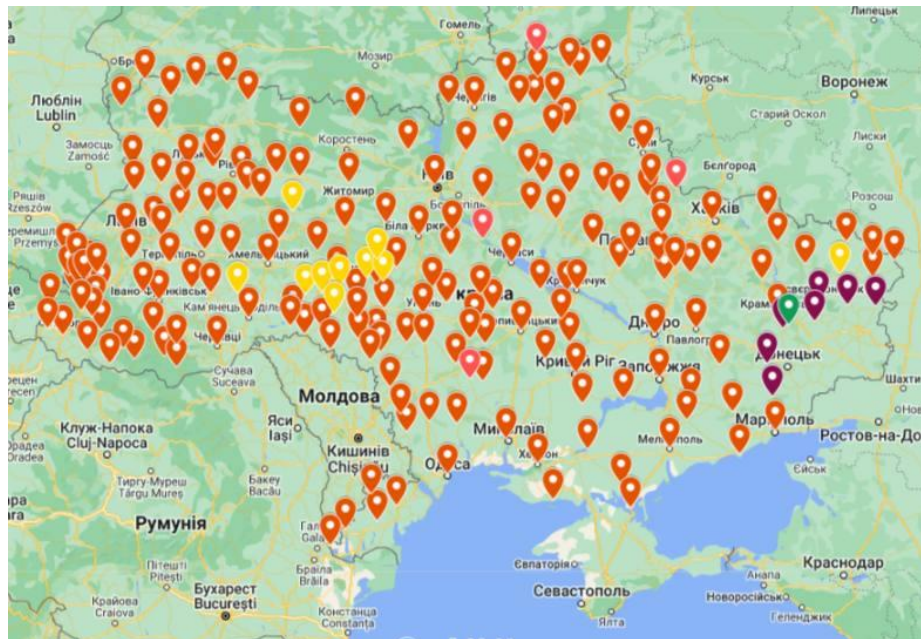

Рис. 2.1. Карта покриття мовлення Українського радіо.

Але на сьогодні в окупованих містах та населених пунктах трансляції призупинені, а саме в містах Волноваха, – 88,7 FM та Маріуполь – 107.3 FM Донецькій області, Бердянськ – 88,4 FM, Кам'янка – 102,3 FM, Мелітополь – 107,7 FM, Приморськ – 69,17 УКХ, Токмак – 90,2 FM Запорізької області, Василівка – 105,8 FM, Новотроїцьке – 102,8 FM, Скадовськ – 101,7 FM, Чаплинка – 106,9 FM, Чонгар – 100,7 FM Херсонської області, а також у Луганській області.

У програмній сітці мовлення «Українського радіо» досить різноманітні розмовні програми про політику, міжнародні відносини, на соціальні та економічні теми, а також освітні, пізнавальні, культурні та спортивні. Окрім того щогодини можна почути інформаційні випуски.

Для подальшого моніторингу сучасного українського радіо-контенту «Українського радіо» на предмет ефективності ми обрали по одному випуск у

період з жовтня по листопад 2023 року з програм «Активізація з Людмилою Тягнирядно», «Рускій фейк іді на...», «Герої», «Формула життя», «Сили Добра», «Є питання», «Історія мого дому».

«Формула життя»

Ведучі програми Марина Кулікова та Оксана Маловічко. Запрошуючи експертів відповідно тематики випуску ведучі розповідають про основи безпеки, які допоможуть впоратися у надзвичайній ситуації та дають корисні поради, які допоможуть вберегти ментальне, фізичне та психічне здоров'я у повсякденному житті.

ФОРМУЛА ЖИТТЯ

Простими словами про основи безпеки у небезпечному світі. Завдяки фаховим порадам експертів, досвіду людей, що пережили подібні ситуації, та загальним рекомендаціям державних структур чітко роз'яснюємо важливість правильної оцінки ризиків та надаємо конкретні рекомендації щодо поведіння у небезпечних ситуаціях.

Рис. 2.2. Опис програми «Формула життя» на сторінці «Українського радіо».

Ця програма реалізує одразу декілька функцій радіо: інформаційну, просвітницько-педагогічну, інтегруючу, спілкування, виховна. Окрім теми як діяти в тих, чи інших надзвичайних ситуацій під час війни, також у програмі продовжують підіймати теми екології, кібербезпеки та здоров'я: випуск від 19.10.23 «Куди прибрати залишки городини, листя і трави? Чому не можна спалювати органічні відходи? Альтернативні методи, які допоможуть вберегти життя, здоров'я та довкілля.», випуск від 28.09. 2023 «Мобільний телефон – наш друг чи ворог? Що він знає про нас та чого ми не знаємо про нього? Як убезпечити зберігання інформації: приховані можливості та очевидні ризики»,

випуск від 23.11.2023 «Генератори та зарядні пристрої: безпечне використання та зберігання». Це також свідчить про гнучкість цієї програми і вміння підлаштовуватися під запити своєї аудиторії та події, які відбуваються країні.

Детальніше розглянемо випуск програми «Формула життя» від 26.10.2023 «Зима в Україні в умовах війни: як підготувати свою оселю?» [59]. Починає прямий етер ведуча з оголошення повітряної тривоги на Миколаївщині та Херсонщині. Це говорить також про роботу радіо під час війни, таким чином ведучі ставляться з відповідальністю до своєї аудиторії, це показує вміння ведучих оперативно підлаштовуватися під сучасні реалії та продовжувати свою роботу, надаючи населенню необхідну інформацію. Музичне обрамлення на початку випуску привертає увагу слухача, чуємо назву та слоган програми. Мовлення відбувається виключно українською мовою. Голос ведучої спокійний – це навіює певну атмосферу безпеки та комфорту не дивлячись на підняту тему у випуску. Далі ведуча згадує вже минулорічні атаки росії на енергетичну інфраструктуру України, а також наголошує, що українці вже знають, що і цього року ми впораємося з важкими випробуваннями зими. Далі у студії представляють гостя Вадима Матковського керівника напряму "Реформа енергоефективності" Офісу підтримки реформ Мінрегіону та надають слово йому. Експерт відповідає на питання радіовеучої та розповідає до чого у першу чергу мають бути готовим українці цієї зими. У студії підіймаються такі питання:

- Щодо дій мешканців багатоквартирних та приватних будинків під час відключення електроенергії та опалення?
- Що у ситуацій відключення опалення залежить від мешканців, а що відповідні органи, що діють при будинках?
- Що можуть зробити мешканці у власних квартирах для збереження тепла?
- Безпека обігрівання оселі(генератори, обігрівачі, кондиціонери, радіатори, каміни, газові котли)
- Час блекаутів, як зігріватися, щоб не зашкодити собі та оселі?

- Як вберегти електроприлади від коливань напруги та під час віялових відключень світла?
- Інтернет, коли немає світла, що очікувати?
- Перелік речей, що мають бути у кожній оселі у разі відсутності електро- або газопостачання та тепла.

Питання журналістами поставлені досить лаконічно та чітко, а у свою чергу експерт дає дієві поради зі збереження тепла в таких будинках і на що потрібно звернути увагу це свідчить про професійність та обізанність запрошеного гостя. До бесіди згодом доєднується ще один експерт – виконавчий директор асоціації "Енергоефективні міста України" Святослав Павлюк. Також у випуску ведуча розповідає про корисні поради, які дають Уряди інших країн своєму населенню, задля економії електроенергії, тепла та води.

Отже, ця програма є корисною та потрібною у часи війни, адже аудиторія буде обізнана і зможе використовувати поради у потрібній ситуації. Дає також змогу населенню проаналізувати свою готовність до таких ситуацій. Ця програма несе у собі емоційні, організаційні, розумові, діяльнісні та поведінкові, функціональні, сприятливі та позитивні ефекти впливу.

ГЕРОЇ

Військові та добровольці, які захищають Україну.

На передовій і в мирному житті, пліч-о-пліч вони відстоюють суверенітет нашої держави.

Рис. 2.3 – Опис програми «Герої» на сторінці «Українського радіо»

Програма про українських військових, які захищають Україну. У цій програмі військовослужбовці розповідають свої історії про бойові дії та ким вони працювали до того як вступили у лави ЗСУ. Ведуча програми Ніна Гончарук.

У випуску від 14.10.2023 ми почули історію про відвагу побратимів 233 батальйону Січеславської ТРО Станіслава Пасічника, який у цивільному житті відкривав ресторани, створював нові страви та складав меню для своєї закладів, а тепер він Старший лейтенант заступник командира роти на псевдо "Кок". Таких історій чи мало на передовій, багато хто з бійців змінили свою професію, щоб стати на захист суверенітету України [8].

У випуску ведуча підготовлена до інтерв'ю, про це свідчить обізнаність у питаннях та інформації, що стосуються героя та військової справи, тому питання сформульовані та чіткі. Розмова відбувається українською мовою. Більше говорить сам військовий та ділиться своїми переживаннями та історіями з поля бою. Розповідає про службу у 2014 році у підрозділі «Сармат» Яреми Галайди їхню сувору дисципліну, підготовку та тренування. У перерві, як каже Станіслав, наприкінці 2016 року він відкривав ресторани, писав програми, калькуляцію, складав нові страви. Після початку повномасштабного вторгнення пішов знову на службу. Боець розповідає про своє поранення та ставлення до таких важких подій у своєму житті: «Перший осколок прилетів мені у руку. Я по рації визиваю командира батальйону: «Все – кажу – тепер мені відпустку, тепер не відмажешся». І разом сміємося. В мене рука поранена кулеметом, а ми сміємося, що відпустка». Також Станіслав Пасічник розповідає, що перед боєм вони з побратимами слухають музику і таким чином налаштовуються.

Через такі історії утворюється певний зв'язок військових з цивільним населенням під час війни. Така програма розкриває роботу військового і показує її такою якою вона є та показує хоробрість та відвагу українських військових. У свою чергу населення може реально подивитися та з перших вуст почути про щоденну боротьбу військових на лінії фронту, якою ціною виборюється перемога кожного дня та їхній вибір захищати країну. Це наштовхує слухачів на роздуми та формування своєї позиції, а також стимулює цивільне населення

виражати підтримку військовим, допомагати їм та висловлювати слова подяки за їхню роботу. Таким чином реалізуються інформаційна, інтеграційна, виховна функції.

Програма «Історія мого дому».

Авторка Марина Кулікова. Ця програма про людяність, про підтримку українців один одного. Про те яким було життя героїв випусків до війни та як російські війська знищили їхню домівку.

ІСТОРИЯ МОГО ДОМУ

Зруйновані війною будинки українців та їх відновлення.

Від будівництва до моменту вторгнення. Про незламність українців, які вирішили відновити свій дім, не чекаючи закінчення війни. Як їм це вдалося і хто допоміг – почуєте у програмі.

Рис. 2.4. Опис програми «Історія мого дому» на сторінці Українського радіо.

Герої програми з теплотою та сльозами згадують спокійне життя, коли вони створювали те, що у них одного дня відібрали. Але не дивлячись ні нащо вони вирішили відбудовувати свої домівки під час війни.

Розглянемо випуск програми від 28.10.2023, текст читає Роман Коляда, «Третину життя Антоніна Борисенко з чоловіком збирали кошти та будували будинок, який за мить спалив російський снаряд. В який спосіб зараз пенсіонери відбудовують свій будинок у селі Новоселівка, що на Чернігівщині?» [20] Головна героїня розповідає про життя у своєму будинку, як вона створювала затишок у ньому та безпосередньо будувала разом з чоловіком. Випуск переривається голосом ведучої про те, що у місті Нікополь та Нікопольській територіальній громаді оголошена повітряна тривога. Це знов показує

відповідальність перед слухачами та продовження їхнього інформування. Далі Антоніна розповідає про свій страх та почуття і про те, що вона ніколи б не подумала, що буде війна. І їм з чоловіком казали виїхати з Новоселівки, але подружжя не захотіли полишати свою домівку та господарство. Коли були прильоти вікна та двері в їхньому домі вилетіли, тоді вони вже ходили до себе, лише щоб погодувати тварин та приглянути за господарством, але одного дня чоловік повернувся і сказав, що більше їхнього будинку немає і все згоріло. Потім Антоніна розповідає про роботу волонтерів, які допомогли розчистити уламки дому. Благодійні організації допомогли заскрити нове приміщення, а волонтери приходили навіть вечорами, щоб встановити стіни та дах.

Через таку програму слухачі можуть побачити життя цивільного населення, громадян, які знаходяться, або знаходилися на території активних бойових дій і втратили свою домівку та господарство, як наприкладі героїв проаналізованого нами випуску, власноруч її будували та облаштовували своє життя до війни. Показує на прикладі таких історій як саме діяти, до кого можна звернутися за допомогою та відчувати, що є надія та підтримка людей.

Така програма заохочує людей допомагати тим, хто постраждав від ракетних атак та військових дій, коштами або безпосередньо власними діями, волонтерською діяльністю. Програма розкриває тему об'єднання та єднання, що саме згуртованість довкола проблеми допомагає активно вирішити проблему. У свою чергу «Українське радіо» цим своїм проєктом привертає увагу волонтерів та благодійних організацій до людей, які опинилися у таких складних ситуаціях. Реалізуються функції спілкування, вираження і формування громадської думки, інформаційна.

«Рускій фейк, іді на...»

Програма «Рускій фейк, іді на...» створена для боротьби з російським фейками, які транслюються у їхньому мас-медійному просторі щодня. Потік такої інформації інтенсивний, про що свідчить частота виходу випусків цієї програми. Назва програми – це вже всім відоме висловлювання військових з острова Зміїний і показує ставлення до усього, що транслює країна-агресор. Вже

багато років у нашому інформаційному просторі ширилися та ширяться російські наративи та фейки, тому аудиторія має навчатися їх спростовувати і розвивати свою медіаграмотність, щоб споживати тільки достовірну та перевірену інформацію. Ведучий радіопередачі Вадим Міський експерт «Детектор медіа», веде її українською мовою.

РУСКІЙ ФЕЙК, ІДІ НА...

Розвінчуємо російські фейки, які прагнуть зламати наш дух.

Чим абсурдніша брехня, тим швидше в неї повірять. Але так було раніше. Тепер будь який фейк чи нісенітницю розвінчує проєкт "Рускій фейк, іді на..." і відправляє услід за російським кораблем.

Рис. 2.5. Опис програми «Рускій фейк, іді на...» на сторінці Українського радіо.

Починається програма з заставки у якій лунають вислови з вже усім відомих фейків та висловів російських пропагандистів та переривається цей потік з висловлювання фразою: «Рускійфейк іді на...». Гасло програми: «Розвінчуємо російські фейки, які прагнуть зламати наш дух» це і є головною ціллю фейків – посіяти сумніви серед українського населення. У випуску від 27.10.2023 мова йде про цифрову безпеку та фейкову новину, що ширилась російськими ЗМІ про введення британських військ в Україну задля захоплення Криму. [50] Допомогли розвіяти цей фейк фактчекери з проєкту «Стоп фейк». Нерідко підтвердження фактів ведучий демонструє через прямі заяви спікерів, експертів, військових та інших впливових людей, що підіймали питання з якого російські ЗМІ зробили фейк. Вадим Міський звертається до першоджерела новини, і показує якими методами та навіщо російські ЗМІ подають цю інформацію у такому світлі. Щодо теми цифрової безпеки ширилась дезінформація про розсилання текстів де було написано про грошові виплати українцям і щоб їх отримати треба було перейти

за посиланням. Експертка з перевірки фактів ініціативи «НотаЄнота» Альона Романюк розповіла, що після початку повномасштабного вторгнення кількість шахрайських схем стала більшою. Експертка у свою чергу повідомляє слухачам як діяти з такими повідомленнями та як зрозуміти, що це повідомлення шахрайське.

Така програма формує активну громадську думку та свідоме споживання інформації, а також допомагає убезпечити себе та свої особисті данні від шахрайських схем. Програма є важливою та актуальною, адже Україна ще 9 років тому вперше стикнулася з таким поняттям як гібридна війна. І щоб створити безпечний інформаційний простір, українці мають навчитися виявляти та боротися з поширенням фейків та наративів, що транслюються у російських медіа. Ця програма виконує просвітницько-освітню, виховну та інформаційну функції.

«Активізація з Людмилою Тягнирядно»

АКТИВІЗАЦІЯ З ЛЮДМИЛОЮ ТЯГНИРЯДНО

З перших днів повномасштабного російського вторгнення наша країна стала країною активістів і волонтерів. Сьогодні кожен робить свій внесок у спільну перемогу. Поки воїни виборюють кожен сантиметр української землі, волонтери збирають кошти для тих, хто постраждав унаслідок війни, вивозять людей з окупації, допомагають тваринам, відновлюють зруйноване житло, активісти проводять закордонну дипломатію, лобіюють санкції проти Росії, документують військові злочини. Волонтерство і громадська активність стали виходом для тих, хто прагне допомогти країні, але не воює.

"Активізація" воєнного часу — це програма про кожного українця, який робить свій внесок у майбутню перемогу.

Рис. 2.6. Опис програми «Активізація з Людмилою Тягнирядно» на сторінці Українського радіо.

Радіопрограма про спільні дії, про внесок українців в Перемогу, збори коштів волонтерами з різних куточків країни для людей, що постраждали унаслідок війни та збройним силами України, про допомогу один одному, тваринам, екології.

Розглянемо випуск програми «Активізація з Людмилою Тягнирядно» від 25.10.2023 «Навіщо росія знищує культурну спадщину України і як можна повернути вкрадені артефакти?» [1] До обговорення теми запрошена культурологиня та артдиректорка компанії linza agency Олена Зенченко. Підіймаються питання зафіксованих пошкоджень або руйнувань за весь час повномасштабної війни в Україні: 211 архітектурних пам'яток, 186 об'єктів архітектури та містобудування та 179 історичних пам'яток, 18 об'єктів історії монументального мистецтва, 16 пам'яток археології, але ці дані не є остаточними, а також питання вивезення росією історичних пам'яток, які належали Україні. Такі питання були також підняті та отримали відповідь від експертки Олени Зенченко:

- Хто краде культурну українську спадщину?
- Повернення Скіфського золота в Україну.
- В чому унікальність наших надбань?
- Чи ведеться облік наших мистецьких витворів і чи можливо відслідкувати їх викрадення?
- Чи можемо ми вже дослідити та осягнути втрати нашого культурного надбання під час війни?
- Навіщо іншій країні чуже?
- Які існують юридичні та правові механізми повернення?
- Віртуальний музей, як інструмент демонстрації культури України у світі.

Також аспектом комунікації з аудиторією є момент, коли ведуча, так би мовити, дає слово слухачам та пропонує написати авторам програми на вайбер «Українського радіо» та розповісти свої розповіді з історії їхнього міста, коли було втрачено його культурне надбання і можливо слухачі висловлять свої думки щодо варіантів їхнього повернення. Також звучить заклик активізуватися та стати частиною боротьби та наближати Перемогу разом – це і є головною метою програми. Тобто показати слухачам, що вони можуть своїми діями, активною громадською позицією, об'єднанням зробити свій цінний внесок у досягненні

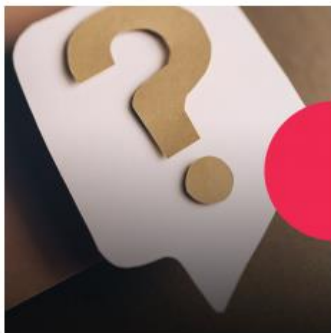
Перемоги. Під час війни важливою є згуртованість народу, така програма нашоухує слухачів з різних куточків країни на роздуми та висловлення своєї думки з вирішення тієї, чи іншої проблеми або питання, і безпосередньо мотивує їх до ативних суспільних дій.

Така програма виконує агітаційно-організаторську, вираження і формування громадської думки, пропагандистську, просвітницько-педагогічна, інтегруючу, спілкування, виховну функції.

Програма «Є питання»

У програмі «Є питання» радіоведучі обговорюють актуальні теми дня та питання, які цікавлять сучасне суспільство. Кожен епізод програми створений з

Є ПИТАННЯ

Обговорюємо найважливіше питання дня.

Рис. 2.7. Опис програми «Є питання» на сайті «Українського радіо».

метою надати слухачам глибинний інсайт у найгарячіші теми дня, привертаючи увагу до ключових аспектів та сприяючи об'єктивному обговоренню між експертами та ведучим, і між слухачами слухачами. Основна особливість програми полягає в тому, що радіоведучі запрошують на ефір експертів та фахівців з різних галузей, які діляться своїм професійним поглядом на різні аспекти обговорюваних у студії питань.

Далі розглянемо випуск програми «Є питання» від 02.11.2023 «Україна та США створили гібридного монстра ППО. Що відомо про програму FrankenSAM? Які ППО ми можемо отримати до зими і наскільки надійно захищені наші міста і села зараз» [17]. Ведучі програми Тамара Гусейнова,

Дмитро Хоркін. До студії запрошений військовий експерт Михайло Жирохов. На початку випуску радіоведучі обговорюють важливість та значимість роботи ППО.

Такі питання були обговорені у випуску:

- Військовий експерт дає оцінку ситуації так званої гібридності збірки ППО та перспективи вироблення зенітних систем.
- Чи змінилися підходи до питання результативності роботи ППО?
- Що з озброєння накопичує ворог і чи готова Україна до планованих атак?
- Наскільки українці вже можуть почувати себе захищеними?
- Доручення Президента посилити регіональні системи ППО.
- Сучасне озброєння України, наскільки російське ППО і озброєння вразливе перед тим сучасним, що нам надають країни члени НАТО?
- Ракетні атаки взмику 2023 року.

Ведучі наголошують про безпеку населення та військових, застерігаючи громадян щодо заборони фото- та відеозйомки роботи ППО, адже за розповсюдження та розміщення у соціальних мережах такої інформації буде нести кримінальну відповідальність визначену Законом.

Такі програми ставлять перед собою завдання не лише інформувати, але і стимулювати критичне мислення та глибше розуміння питань, що стосуються сучасного суспільства. Програма входить у ряд ініціатив, спрямованих на підвищення обізнаності громадськості у політичній та військовій справі.

СИЛИ ДОБРА

Реальні справи, що наближають перемогу.

Програма про конкретні ініціативи та проекти, що допомагають Збройним силам України та всім українцям наближати перемогу. Ви почуєте історії людей з різних куточків України.

Рис. 2.8. Опис програми «Сили Добра» на сайті «Українського радіо».

Програма «Сили Добра».

Програма про підтримку та допомогу, про активізацію волонтерської діяльності після початку повномасштабного вторгнення. Люди різних професій та з різних куточків України об'єднали зусилля задля допомоги тим, кому вона потрібна у часи війни. Ведучий програми Володимир Носков.

Розглянемо детальніше випуск від 22.10.2023 «З піарників у волонтери. Засновник школи англійської HOTSPOT, креативної агенції Arriba!, Школи маркетингу й комунікацій "Багаж" – Макс Бурцев – розгорнув на базі своїх організацій роботу благодійного фонду "Волонтерська", який допомагає цивільним і військовим» [52]. Випуск починається з розповіді про початок волонтерської діяльності запрошеного гостя Макса Бурцева. Про створення та початок роботи Благодійного фонду «Волонтерська».

Що обговорювали у випуску:

- З чого почалась діяльність благодійного фонду «Волонтерська»? (пошук та надання продуктів, ліків, засбів гігієни населенню на деокупованих територіях).
- Допомога ЗСУ, збори коштів на дрони, автівки та інші потреби армії.
- Проєкт з відновлення будівель, які були зруйновані російською армією.
- Про вдячність людей за допомогу у відновленні домівок.
- Як саме реалізується проєкт з відновлення будівель?
- Чим зараз займається Макс Бурцев?

На прикінці програми ведучий каже: «Перемога здобувається спільними діями». Програма показує схему дії для тих, хто хоче добродіяти у такий складний час, або наприкладі героя проаналізованого випуску, створити свою волонтерську організацію та зібрати навколо себе однодумців, які мають на меті допомагати населенню, збройним силами України та усім хто цього потребує.

Такі історії показують силу духу людей та мотивують інших робити добрі справи навіть не маючи досвіду в організації таких проєктів, але маючи бажання. Мотивують брати участь в них та створювати тотожні проєкти, аби волонтерська

діяльність ширилась та об'єднувала українців і надалі. Ця програма реалізує інтегруючу, виховну, агітаційно-організаторську, вираження і формування громадської думки, пропагандистську, функції.

«Радіо Байрактар».

Радіостанція «Радіо Байрактар» є відносно новою. Початок мовлення якої датується 7 березня 2022 року (в Інтернеті). Радіостанція належить до радіогрупи «ТАВР МЕДІА» і з 21 березня 2022 мовить на деяких частотах колишнього «Русское Радіо Україна», яке припинило мовлення 27 лютого 2022 року за рішенням вищезгаданої радіогрупи. Поява «Радіо Байрактар» є так би мовити своєрідною рефлексією на повномасштабне вторгнення росії в Україну. Девіз радіостанції «Музика української Перемоги», який чітко зображує позицію радіостанції та її формат мовлення. За тим самим сформованим рейтингом довіри до медіа Суспільного [22] радіостанція вже встигла себе зарекомендувати перед слухачами і має 8% довіри до новин.

Міста і частоти мовлення Радіо БАЙРАКТАР

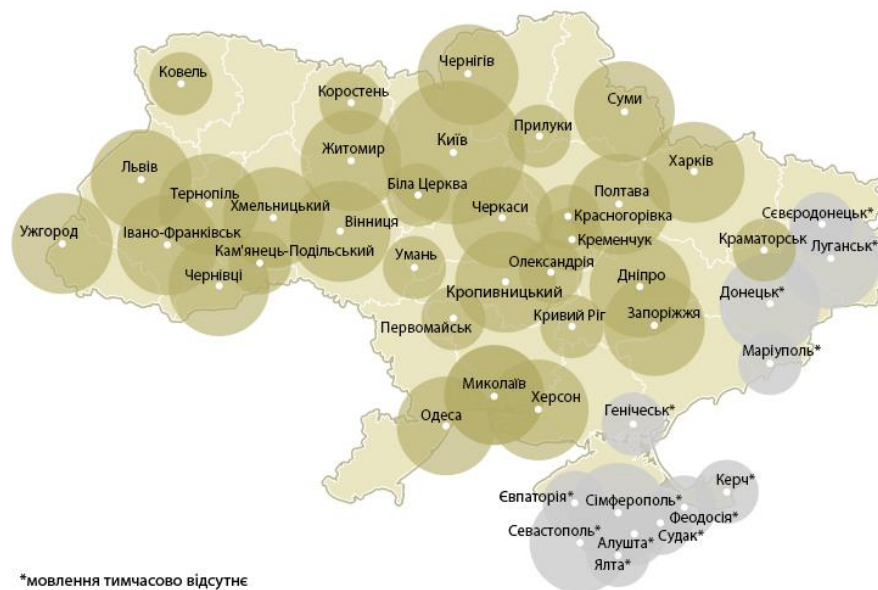

Рис. 2.8. Карта покриття мовлення «Радіо Байрактар».

Стосовно технічного забезпечення та покриття радіостанції, транслюється радіо на середніх хвилях у містах вказаних на карті з сайту «Радіо Байрактар» рис. 2.2.8 та в інтернет-мовленні на сайті play.tavr.media, а також у додатку RadioPlayer. Звісно, що доступ до мовлення радіостанції на різних платформах,

що робить її ще доступнішою для слухачів. Так само як і «Українське радіо» «Радіо Байрактар» має свій YouTube канал у якому можна побачити записи ефірів деяких програм.

Мовлення тимчасово припиненно у Луганську – 102,9 FM, Северодонецьку – 103.3 FM, Донецьку – 105.3 FM, Маріуполі – 105.3 FM, Генічеську – 106.8 FM та Автономній Республіці Крим.

Ця радіостанція музично-інформаційного формату і транслює в ефірі українські та зарубіжні пісні. У сітці програмного мовлення вона має Ранкове шоу «Заряджай!», «Пісня для своїх», «Завдяки тобі!», «Байрактар Live» «Байрактар Special», рубрику цитування відомих особистостей та мотиваційні фрази між музичними треками, а також рекламу.

Ранкове шоу «Заряджай!»

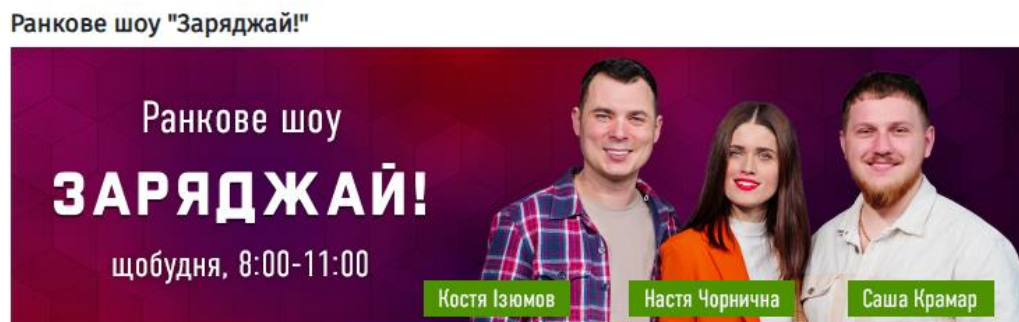

Рис. 2.8. Ранкове шоу «Заряджай» та його ведучі Байрактар».

Наш моніторинг програм цієї радіостанції ми почнемо з ранкового шоу «Заряджай!» [23]. Шоу можна почути у ранковий прайм-тайм по буднях з 8:00 до 11:00. Ведучі програми Саша Крамар, Настя Чорнична та Костя Ізюмов. За сталими вже нормами радіо ранкове шоу має бути активним та наповненим, адже транслюється у той проміжок часу, коли аудиторія починає свій день. Збирається та їде на роботу, або вже працює і потребує свіжої інформації. Завдання радіоведучих таких програм бути енергійними та ділитися цією енергетикою зі своїми слухачами. З чим ведучі ранкового шоу «Заряджай!», судячи з швидкого темпоритму та живого мовлення, вдало справляються. На сайті радіо ми можемо побачити такий приблизний розклад рубрик цього шоу:

08:00 Новини
08:03 Погода
08:08 Тема дня
08:18 Зрада скасовується
08:30 Погода
08:38 Магія числа + Тема дня
08:48 Курс молодого бійця
09:00 Новини
09:03 Погода
09:08 Тема дня
09:18 Вкурвило
09:30 Погода
09:38 На болотах або Тема дня
09:48 Словниковий запас
10:00 Новини
10:03 Погода
10:08 Тема дня
10:18 Наші кращі
10:30 Погода
10:38 Зрада скасовується
10:48 Костя співає
11:00 Новини
11:03 Погода
11:04 База Байрактара

Кожної години можна почути новини та погоду, це реалізує інформаційну функцію радіомовлення та закриває потребу слухачів в інформації зранку саме у прайм-тайм та дає змогу бути обізнаним у подіях минулого вечора та ранку. Особливо це зручно водіям, які знаходяться за кермом і можуть слухати новини і не відволікатися від дороги – цей критерій й досі залишається перевагою радіомовлення як інформаційного каналу споживання.

«Тема дня» – це рубрика у якій ведучі обирають з новин головну тему, яка викликала сильний суспільний інтерес, і обговорюють її в прямому етері. Таким чином слухачі теж починають замислюватися про важливість тої чи іншої піднятої актуальної теми і отримують свій певний багаж аналітичних відомостей про цю подію. Це у свою чергу реалізує функцію спілкування, адже в такому форматі слухач може ставати наче включеним в обговорення. Також ця функція у рубриці ранкового шоу реалізується через пряме звернення до слухача та заклик писати на усі месенджери свої думки, щодо піднятої теми.

«Зрада скасовується» – рубрика у якій обговорюються політичні новини та головні теми дня. Ось наприклад у випуску «Заряджай!» від 21.11.2023 ведучі поговорили про призначення нового командувача Медичних сил. І висновком обговорення стало те, що усі зауваження, скарги та дорікання від медиків та волонтерів до минулої очільниці були почуті владою і на цю посаду була призначена інша людина. Вираження громадської думки є важливим аспектом роботи ЗМІ, а одже можна зробити висновок, що висвітлення невдоволення та скарг громадян, військових, медиків усіх хто мав та має відношення до цієї структури були достатньо висвітленні медіа та мають реакцію та дії від влади для вирішення цього питання.

«Магія числа» – рубрика у якій Костя Ізюмов зачитує звіт Генерального штабу про втрати ворога за минулу добу. Це показує щоденну боротьбу та досягнення у роботі українських військових.

«Курс молодого бійця» – рубрика у якій ведучі розповідають про озброєння, амуніцію та різну військову техніку. У випуску «Заряджай!» від 21.11.2023 мова йде про ударний дрон BackFire його характеристики, переваги та недоліки, його роль та значення для військових у реалізації бойових задач. Таким чином населенню пояснюють вагомість якісного озброєння та його необхідність для більш результативного виконання військових місій.

«Вкурвило» – у цій рубриці обговорюються гострі теми, які підіймають громадяни. У випуску «Заряджай!» від 21.11.2023 була розкрита тема розподілення міських бюджетів, які за даними Forbs 21 місто спрямувало 12,8

мільярдів коштів направили на благоустрій міст в той час коли на підтримку Збройних сил усього 3,8 мільярдів. Цим самим програма реалізує функцію вираження та висловлення громадської думки. І показують суспільну позицію, щодо першочерговості допомоги армії та другорядності під час війни питань благоустрою міст, наприклад прокладенню бруківки, чи встановлення парканів.

«Словниковий запас» – рубрика, яка виконує такі функції: інформаційну, просвітницько-педагогічну, виховну, агітаційно-організаторську, спілкування та інтегруючу. Ведучі у прямому етері спілкуються зі слухачами з різних куточків України і грають в гру під назвою «Словниковий запас». Ведучі називають рідкоживане українське слово, а слухач має вгадати його значення, за відгадку слухач отримує у подарунок шеврон від ведучих ранкового шоу. Така програма збагачує словниковий запас слухачів новими цікавими українськими словами.

«Наші кращі» – розповіді про досягнення українців на міжнародній арені у різних сферах. Чому висвітлення таких новин є важливим? Тому що українці продовжують представляти Україну на міжнародній арені у спорті, музичних конкурсах, змаганнях і тд. та здобувати нагороди. Це показує незламність українського духу та викликає почуття гордості за українців.

«База Байрактара» – це мотиваційний спіч від запрошеного до студії гостя наприкінці випуску. На прикладі героїні випуску від 21.11.2023 голови благодійного фонду та волонтерського центру "Шахіна" Діани Подолянчук, яка розповіла про важливий збір для ГУР МО і подякувала усім за допомогу та побажала сили та наснаги військовим та українцям. Таким чином гість звертається до слухачів і може своїми словами вмотивувати людей до дій.

Ранкове шоу «Заряджай!» на Радіо Байрактар, що включає різні рубрики та сегменти, виявилось дуже варіативним та універсальним форматом, який ефективно виконує майже всі ключові функції радіо. Аналіз шоу дозволяє зрозуміти його вплив на аудиторію та визначити його роль у медіа-просторі.

По-перше, ранкове шоу є важливим каналом для поширення інформації завдяки часу у який воно транслюється. Різні рубрики дозволяють ефективно

представляти новини, аналізувати актуальні події та надавати слухачам необхідну інформацію для початку дня.

По-друге, шоу служить засобом розваг та релаксації для слухачів, що відтворює розважальну функцію радіомовлення. Гумористичні сегменти та музичні вставки створюють позитивний настрій та дозволяють людям почати день активно, з енергією та оптимізмом.

По-третє, програма «Заряджай!» виконує функцію соціальної платформи. Інтерв'ю з гостями у яких обговорюються соціокультурні питання та висловлюються різноманітні погляди, сприяючи формуванню громадської думки.

І четверте, взаємодія з аудиторією через різні сегменти, такі як телефонні дзвінки, соціальні мережі та месенджери, робить шоу більш динамічним та залучає свою аудиторію до активної участі у обговоренні, або участі у рубриці.

У висновку можна сказати, що ранкове шоу «Заряджай!» з різними рубриками є цілком інтегрованим медіа-форматом, який успішно поєднує інформацію, розваги, соціальну взаємодію та аудиторний зв'язок. Такий підхід створює збалансовану та цікаву програму, сприяючи популяризації радіомовлення «Радіо Байрактар» серед різних груп слухачів.

«Пісня для своїх»

Пісня для своїх

Хтось вважає, що замовляти пісні на радіо вже не модно. А ми вважаємо, що підтримати своїх пісню – це гарна справа!

Замовити пісню для своїх можна у месенджерах Радіо БАЙРАКТАР за номером: 067-155-0985.

Пісня для своїх щобудня з 13:00 до 14:00 на Радіо БАЙРАКТАР!

Рис. 2.8. Опис програми «Пісня для своїх» на сайті Радіо Байрактар.

Програма «Пісня для своїх» лунає в етері «Радіо Байрактар» по буднях з 13:00 до 14:00. Суть програми у тому, що слухачі можуть замовити пісню для когось і почути вітання у прямому етері. Цей формат на радіо не є новим, але під час війни він несе у собі свій сенс та роль. Через військові дії багато знайомих, близьких, друзів та родин були вимушені виїхати у інші міста України або закордон, тому такі привітання через кілометри зближають аудиторію. Ця програма дозволяє близьким та рідними на відстані передати вітання та слова підтримки.

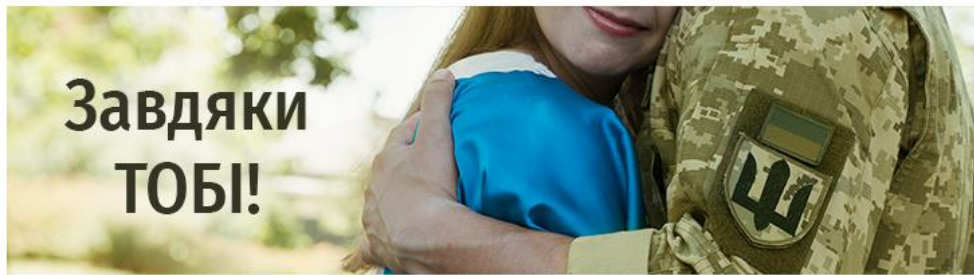
Формат програми пісень на замовлення дозволяє слухачам активно взаємодіяти з ведучими в етері, вибираючи пісні за їхніми власними уподобаннями. Таким чином відбувається внесок слухача в формування музичної частини програми. Це створює індивідуалізований та різноманітний музичний досвід для кожного слухача.

Включення слухачів у процес формування музичної складової програми створює активну спільноту і підвищує рівень взаємодії між радіостанцією та аудиторією. Запитання, коментарі та побажання слухачів стають частиною ефіру. З урахуванням уподобань слухачів програма на замовлення може аналізувати тенденції та запити аудиторії та відображати актуальні тренди та реалізувати попит слухачів на конкретні пісні.

І ефективність програми «Пісня для своїх» полягає у тому, що ця програма продовжує своє існування, а одже слухачі продовжують замовляти пісні та побажання для своїх близьких, які по буднях лунають в етері програми і продовжують підтримувати цей зв'язок між людьми та між слухачами та радіостанцією.

Програма «Завдяки тобі!»

Ще однією комунікативною програмою, що сприяє об'єднанню українців та підтримці бойового духу українських військових є програма «Завдяки тобі!» на «Радіо Байрактар» [21].

Ми ніколи не перестанемо дякувати тим, завдяки кому в нашій країні настає новий день. Радіо БАЙРАКТАР запрошує до спеціального проєкту «Завдяки Тобі!»

Записуйте голосові повідомлення та надсилайте їх у наші месенджери: Viber, Telegram, WhatsApp або Signal. Обов'язково на початку вказуйте ім'я та місто. Номер телефону Радіо БАЙРАКТАР 067-155-0985.

Передавайте слова підтримки нашим воїнам. Адже саме наші голоси мають додавати сил, віри й натхнення захищати та звільняти країну. Все буде Україна!

Рис. 2.9. Опис програми «Завдяки тобі» на сайті «Радіо Байрактар».

Слова вдячності та підтримки військовим можуть надавати важливу моральну підтримку. Вони допомагають створити позитивний настрій та підвищують бойовий дух військових. Слова вдячності об'єднують слухачів та військовослужбовців, створюючи почуття єдності та підтримки. Головна особливість цього спеціального проєкту «Радіо Байрактар» у тому, що слова подяки не просто зачитують ведучі, а у прямому етері лунають голосові повідомлення, які слухачі надсилають у месенджери радіостанції. У такому форматі «Радіо Байрактар» стає своєрідним каналом зв'язку між цивільним населенням та військовими.

Програма сприяє висвітленню та підтримці патріотичного настрою в суспільстві, підкреслюючи важливість роботи українських військових та підкреслюючи їхній головний внесок у безпеку та захист країни.

Усі ці аспекти роблять програму «Завдяки тобі!», де слухачі висловлюють подяку та повагу військовим, важливим елементом радіомовлення під час війни, що сприяє соціальній взаємодії, підтримці та збереженню важливих суспільних цінностей.

«Байрактар Special»

БАЙРАКТАР SPECIAL

Головними героями наших розмов є люди мирних професій, яких об'єднав дух українського спротиву, які попри страх, біль та втому стоять на захисті нашої країни. Якими були і ким стали зараз, наскільки складно залишатися вмотивованим, про новий досвід та загартованість - в проекті БАЙРАКТАР SPECIAL .

Формат зустрічей - інтерв'ю.

Рис. 2.10. Опис програми «Байрактар Special» на сайті «Радіо Байрактар».

Програма «Байрактар Special» виходить у форматі інтерв'ю з військовими, які раніше мали інші професії та після початку повномасштабного вторгнення стали і стоять на захисті України. Такі програми нерідкість у сучасному медіапросторі. Вони створюються для того, що різних людей, різних професій, думок об'єднала одна ціл – захист країни.

Окрім прямого етеру на радіо, проєкт також виходить у записі на YouTube-каналі «Радіо Байрактар». Використання різних платформ для поширення інформації дозволяє аудиторії вибрати для себе зручний формат та у разі пропуску якоїсь інформації можна передивитися матеріал. Ведучі програми вже знайомі слухачам з ранкового шоу «Заряджай!» - Саша Крамар, Настя Чорнична та Костя Ізюмов.

Для більш детального аналізу візьмемо випуск «Байрактар Special» від 20.11.2023 «Кожному українцю доведеться взяти в руки зброю – Сергій Стаховський» Герой запрошений до студії - Сергій Стаховський, представник Центру спецоперацій «Альфа» СБУ майстер-сержант, колишній український професійний тенісист [5]. Він ділиться своїм життєвим досвідом та розповідає як саме опинився у лавах українських військовослужбовців. Більш розгорнуто такі питання обговорили у випуску:

- Початок повномасштабного вторгнення, де знаходився Сергій у цей час?
- Як далось рішення піти з великого тенісу до ЦСО «А» СБУ?
- Не легко потрапити саме у цю структуру та підрозділ як це вдалось Сергію Стаховському?
- Які посади є у ЦСО «А» СБУ
- Волонтерська діяльність Сергія Стаховського, збори коштів на підтримку ЗСУ.
- Професійний тенісист, військовий, а чого не вміє Сергій Стаховський?
- Чи постійно підрозділ героя програми знаходиться на передовій?
- Військовий розповідає про своє перше бойове завдання.
- Мотивація для українців долучатися до військової справи та пам'ятати, що в країні війна.

Ведучі у свою чергу досить обережно ставляться до формулювання питань, що стосуються роботи військових. Перепитують, чи можна казати ту, чи іншу інформацію, аби не нашкодити розкривши інформацію, о має критичну важливість. Під час війни обережність до висвітлення таких тем є важливим спектром збереження безпеки військових та населення. Почуті від військових історії та розповіді з фронту допомагає підвищити свідомість громадськості про їхню службу, труднощі та показують цінність та важливість внеску військовослужбовців у збереження безпеки та свободи країни. Звичайно такі програми виконують агітаційно-організаторську, пропагандистську, вираження і формування громадської думки та виховну функції.

Інтерв'ю з військовими є важливим інструментом масової інформації, який виступає не тільки як засіб надання інсайтів у життя та службу військовослужбовців, але й як механізм сприяння взаєморозумінню та взаємодії між військовими та громадою. Такі програми надають слухачам можливість краще розуміти реалії та виклики, які стоять перед військовослужбовцями. Інтерв'ю дозволяють слухачам відкривати для себе аспекти військового життя, які можуть бути невідомими цивільному населенню, і чути відповіді на запитання від першої особи. Таким чином військові можуть виражати свою

думку, робити запити на допомогу серед волонтерських організацій, а також вмотивовувати людей вступати до лав Збройних сил України.

Програма Байрактар Special відіграє ключову роль у сприянні взаєморозумінню, взаємодії та висвітленні життя військових. Вони є необхідним інструментом для введення військової тематики у громадське простір, формування героїчного образу військовослужбовців та мотивують населення усіяко підтримувати військових.

Байрактар Live.

Байрактар LIVE

Ця війна має голоси. Голоси, які в мирний час були для нас синонімом радощів та святкувань. Сьогодні це голоси спротиву, єднання, сміливості та неодмінної перемоги.

БАЙРАКТАР LIVE – унікальний проєкт, в якому пісні української перемоги лунають наживо.

Рис. 2.11. Опис програми «Байрактар Live» на сайті Радіо Байрактар.

Ця програма є музичною у студії в прямому етері наживо грають різні українські гурти та виконавці. Ведучі Настя Чорнична та Саша Крамар. Записи виступів можна переглянути на офіційному YouTube-каналі «Радіо Байрактар». Вже були учасниками цього проєкту такі гурти: «От Vinta!», «Суренж», «Брем Стокер», «Енджі Крейда», Міша Крупін і гурт «Корупція», «Жадан і Собаки», «НАОНІ», «Kozak System», «Riffmaster», «Друга Ріка», а також виконавці: Арсен Мірзоян, Олег Скрипка, М'ята, CHEEV, TamerlanAlena, Анна Трінчер та Positiff, Ivan NAVI та інші. Виконання української музики наживо на радіо відіграє важливу та багатогранну роль у сприянні розвитку музичної культури та підтримці національної єдності. Такий проєкт у свою чергу реалізує розважальну функцію радіомовлення та формують культурні смаки слухачів.

Оскільки найновіший збережений на YouTube-каналі «Радіо Байрактар» випуск програми «Байрактар Live» датований 23 червня 2023 його ми і візьмемо для моніторингу [4].

Запрошеними гостями цього випуску стали учасники легендарного украбілі-гурту з Рівного «Ot Vinta!», які заспівають в прямому етері свої кращі пісні для слухачів та Окремого загону спеціального призначення "Омега". Так окрім музичних виконавців до студії також запрошують військових, які можуть просто прийти та послухати живу музику. Починається програма з представлення гостей Настею Чорничною та інтерв'ю у якому Саша Крамар ставить такі питання, які допоможуть слухачами уявити та зрозуміти хто саме сьогодні є гостям випуску. Таким чином зацікавити слухачів до вивчення та відкриття для себе нового виконавця. Запрошені гості розповідають про свою волонтерську діяльність у якій вони грають пісні для військових. Перед виконанням пісні соліст гурту коротко розповідає про цей трек, далі гурт наживо грає музику.

Після виконання пісні Саша Крамар предсталає слухачам запрошений до студій Окремий загін спеціального призначення «Омега» та розповідає, що цей загін з 2014 року залучений до активних військових дій у російсько-українській війні. Такі меседжі спрямовані на підтримку військових та формування у суспільстві ставлення до роботи військового.

Далі діалог між гуртом та ведучими відбувається у розмовному, живому та легкому форматі. Під час виконання пісні відбувається запинка, але соліст не губиться і продовжує співати пісню. Досить приємним є живе звучання інструментів та якість звуку.

Отак, жартуючи, живо, цікаво та яскраво проходить випуск «Байрактар Live» за участю гурту «Ot Vinta!». Соліст гурту досить прямолінійний та харизматичний, його така відкритість та щирість викликає позитивні емоції. А його спонукання до підспівування пісням знаходять свій відгук серед присутніх у студії.

Така програма є активною платформою не лише для вже відомих виконавців, а й для початківців, які тільки починають свою музичну кар'єру та хотіли б зробити свій внесок в розвиток україномовного контенту. Виконання української музики наживо на радіо допомагає ще глибше знайомити аудиторію із творчістю вітчизняних музикантів та виконавців. Це стимулює і підтримує розвиток музичної сфери в Україні, надаючи можливість молодим та вже визнаним артистам заспівати у студії для великої аудиторії. А тим самим продовжувати формувати нашу культурну спадщину та надавати перевагу українським пісням та музичними композиціям. Також такий формат на радіо сприяє збереженню та популяризації національної музичної спадщини. Він дозволяє переймати та передавати музичні традиції, етнічний колорит та унікальність українського звучання. Сюди таким чином можна включити і естетичну функцію, адже якісне виконання пісні наживо заворює слухачів і змушує опинитися наче на концерті того чи іншого виконавця або гурту.

Виконання української музики наживо може мати також і патріотичний заряд суспільства, сприяючи формуванню у населення позитивного відношення до власної культури, мови та ідентичності. Музика стає підтримкою для населення, адже сприяє зняттю стресу та розслабленню.

Музична складова радіомовлення «Радіо Байрактар»

Музика на «Радіо Байрактар», окрім основної її функції використовується також як звукове обрамлення програм. Також звукові ефекти та шуми активно використовують для урізноманітнення ранкового шоу «Заряджай!».

Музична складова радіомовлення у свою чергу може мати важливе значення під час війни з різних причин:

- Музика може слугувати засобом психологічної підтримки для військових та цивільного населення. Вона може надихати, мотивувати, піднімати настроїв та сприяти психологічному відновленню у ці часи, які переживає країна у період війни.
- Музика є важливою частиною культурної спадщини кожного народу. Під час війни вона може допомагати зберегти та утвердити національну

ідентичність та культуру. Адже більшість композиції, які транслюються на «Радіо Байрактар» є саме українських виконавців. Таким чином музичний простір українців починає заповнюватися україномовним контентом.

- Музичні програми можуть служити як засіб відволікання від стресів, пов'язаних з війною. Вони можуть надавати можливість відпочити і розслабитися, надаючи аудиторії певне відокремлення від напруженого середовища. Кожен слухач зможе для себе віднайти ту композицію, яка буде відтворювати через текст, мелодію та відгукуватися зі своїми сенсами у думках та відчуттях.
- Музика може об'єднувати людей, підсилюючи відчуття спільності та солідарності. Вона може бути символом об'єднання народу у важкі часи та сприяти формуванню та підтримці національного духу. Вже використана нами як приклад пісня «Ой, у лузі червона калина...» у виконанні соліста гурту «Бумбокс» Андрія Хливнюка.

Тож з визначених наші причин музичні формати на сучасному українському радіо під час війни має місце та ефективно функціонує у медіапросторі. Ефективність таких форматів можна визначити через проведення моніторингу плейлистів та треків, які в них входять та лунають в прямому етері «Радіо Байрактар» та рейтингів платформ, які складають топи прослуховування композицій в Україні. Бачимо, що пісні виконавців TVORCHI, YAKTAK і KOLA, Артем Пивоваров, DOROFEEVA, alyona alyona, «Антитіла», MONATIK, The Hardkiss, Христина Соловій, Jerry Heil, MamaRika, «Без обмежень», які є у рейтингу ТОП-100 пісень від платформи Spotify транслюються також і на «Радіо Байрактар». Пісні цих же виконавців також можна побачити у ТОП-100 пісень від Apple Music.

Окрім розважальної функції у музичному форматі «Радіо Байрактар» реалізуються також естетичну, вираження і формування громадської думки, пропагандистська, просвітницько-педагогічна, інтегруюча, виховну функції.

Отже, у висновку можна сказати, що радіостанція, основним форматом якої є музика, являється важливим та цінним ресурсом під час війни. Музичний контент виступає не лише розважальним елементом, а й важливим засобом впливу на емоційний стан слухачів та формування і збереження їхнього психологічного комфорту та культурної спадщини країни.

ВИСНОВКИ

У підсумку, проведене дослідження та моніторинг програм «Українського радіо»: «Активізація з Людмилою Тягнирядно», «Рускій фейк іді на...», «Герої», «Формула життя», «Сили Добра», «Є питання», «Історія мого дому» та «Радіо Байрактар»: «Заряджай!», «Пісня для своїх», «Завдяки тобі!», «Байрактар Live» «Байрактар Special» для визначення ефективності українського радіо під час війни, надає нам інформацію про сучасний стан та вплив радіоіндустрії в Україні під час війни. Охопивши різні аспекти, від історії початку створення радіоприймача та технічного забезпечення до технічних сучасних інновацій, культурних витоків, дослідження дозволяє зрозуміти значущість радіомовлення для суспільства в сучасному інформаційному просторі.

У теоретичній частині, спираючись на праці журналістикознавців, науковців та дослідження медіа, ми дослідили аспекти, які впливають на ефективність радіомовлення під час війни, а також проаналізували його класифікації та принципи поділу на види. Досліджуючи це питання, ми дійшли до висновку, що ефективність українського радіомовлення під час війни можна визначити за такими критеріями:

- технічні аспекти та доступність, покриття мовлення;
- гнучкість;
- довіра та сприйняття аудиторією;
- об'єктивність та незалежність
- реалізація функцій радіомовлення(інформування, естетична, розважальна, агітаційно-організаторська, вираження і формування громадської думки, пропагандистська, просвітницько-педагогічна, інтегруюча, спілкування, виховна;

У практичній частині нашої роботи, були виявлені гнучкість форматів, здатність до адаптації та формування контенту під запити аудиторій, а також забезпеченні доступу населення до інформації та музики.

У контексті тематики війни на радіо, особливо в умовах воєнного конфлікту, підняття цих тем стає важливим аспектом у формуванні громадянської

позиції та настроїв серед населення. Цей аспект у своєму мовленні реалізують обрані нами для мніторингу радіостанції «Українське Радіо» та «Радіо Байрактар» через програми: «Активізація з Людмилою Тягнирядно», «Герої» та «Історія мого дому» та «Радіо Байрактар»: «Заряджай!», «Пісня для своїх», «Завдяки тобі!», «Байрактар Live» «Байрактар Special».

Розкриття тем війни, патріотизму, допомоги воїнам, та різні формати програм, спрямовані на підтримку та аналіз ситуації, створюють простір для висловлення думок, спільного переживання та підтримки. Важливо також враховувати, що висвітлення військових подій та тем, пов'язаних із війною, може впливати на емоційний стан слухачів, формувати їхнє розуміння ситуації та сприяти підняттю суспільно-важливих тем, і обговоренню ключових питань у суспільстві. Такий контент стає важливим елементом соціокультурної взаємодії та допомагає аудиторії осмислити та висловити свої переживання щодо важливих історичних та сучасних подій.

За нашим дослідження ми виявили, що радіостанція може виконувати не лише роль джерела оперативної інформації, але й важливий засіб соціальної підтримки та об'єднання громадян. Про це свідчать постійні акценти на благодійних зборах коштів, допомозі військовим та підтримці армії, важливість популяризації української культури, літератури, музики, підняття теми важливості культурної спадщини, як от у випуску «Навіщо росія знищує культурну спадщину України і як можна повернути вкрадені артефакти?» програми «Активізація з Людмилою Тягнирядно», а також музичної програми «Радіо Байрактар» та «Байрактар Live».

З іншого боку, виявлено ряд викликів і недоліків, таких як потреба у відновленні зруйнованої технічної інфраструктури радіо та її удосконаленні, адаптація до постійних змін у медіа-середовищі та відповіді на вимоги сучасної аудиторії. Проте, у контексті вивчення роботи українського радіомовлення в умовах військового стану, підкреслено його значущість як надійного джерела інформації та засобу комунікації в критичних ситуаціях.

Справжнім досягненням є те, що українське радіо виявляє себе як динамічна галузь, готова до змін і інновацій. Знайдені рішення та передовий досвід привертають увагу європейських партнерів та розглядаються як приклади вдалих практик.

Загалом, дослідження ефективності українського радіо під час війни підтверджує, що радіо залишається важливим засобом сприйняття інформації та культурної взаємодії в українському суспільстві під час війни. А ефективність радіо під час війни полягає в його ролі в поширенні інформації, психологічній підтримці та соціокультурному спілкуванні, що в сукупності сприяє забезпеченню безпеки, згуртованості суспільства та підтримці його духу. Також ефективність радіо в воєнний період залежить від його здатності адаптуватися до середовища з постійними змінами, швидко реагувати на новини та потреби аудиторії. Крім того, важливим аспектом є здатність радіо викликати патріотичні почуття, підтримувати дух солідарності та допомагати в подоланні труднощів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Активізація з Людмилою Тягнирядно. «Українське радіо». Випуск від 25.10.2023 «Навіщо росія знищує культурну спадщину України і як можна повернути вкрадені артефакти?». URL: <http://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=3623094> (дата звернення: 20.11.2023).
2. АрміяInform представляє словник неологізмів української мови. URL: <http://surl.li/dauzu> (дата звернення: 20.10.2023).
3. Бабенко В. Фігуральна мова аудіовізуального контенту. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tir_2014_13_22 (дата звернення: 21.10.2023).
4. Байрактар Live. «Радіо Байрактар». Випуск «Гурт OtVinta та окремий загін спеціального призначення «Омега» від 23.06.2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cdboeVlquHs> (дата звернення 16.11.2023).
5. Байракар Special. «Радіо Байрактар». Випуск від 20.11.2023 «Кожному українцю доведеться взяти в руки зброю - Сергій Стаховський». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LLJ4QtWWzQ&t=7s> (дата звернення: 23.11.2023).
6. Велика українська енциклопедія. Електронна версія «Радіожурналістика в Україні». URL: <https://bitly.ws/36fqr> (дата звернення: 11.11.2023).
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989> (дата звернення: 26.11.2023).
8. Герої. «Українське радіо». Випуск програми від 14.10.2023. URL: <http://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=3616586> (дата звернення: 18.11.2023).
9. Гиріна Т. С. Соціальна роль радіомовлення в період військового конфлікту на сході України: сучасний стан та перспективи трансформації. *Держава та регіони*. Серія: соціальні комунікації. 2016. № 4 (28). С. 45–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2016_4_9 (дата звернення: 18.11.2023).

- 10.Городяненко в. Г. Соціологія: підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2003. URL: http://ebk.Net.Ua/Book/sociology/gorodyanenko_sotsiologiya/part4/4301 (дата звернення: 15.10.2023).
11. Гоян О. Технологія форматування радіоефіру. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1029> (дата звернення: 15.10.2023).
- 12.Даценко Н. "Пригоди на радіохвилях: історія українського радіо". Київ : Темпора, 2023. 596 с.
- 13.Ділай А. Війна за Україну: від інформаційних операцій до прямого вторгнення. *Вісник львівського університету. серія журналістика*. 2019. Вип. 45. URL: <http://surl.li/oxozw> (дата звернення: 15.11.2023).
- 14.Довідник для надзвичайної ситуації або війни. *Dovidka.info*. URL: <https://dovidka.info/dovidnyk-full/> (дата звернення: 05.11.2023).
- 15.Друкер П. Ефективний керівник; пер. з англ. Р. Машкової. Київ : Темпора 2018. 248 с.
- 16.Етика і журналістика: Вайріх Д. / КНУ імені Тараса Шевченка. Київ : Темпора, 2000. 44 с.
- 17.Є питання. «Українське радіо». Випуск «Україна та США створили гібридного монстра ППО. Що відомо про програму FrankenSAM? Які ППО ми можемо отримати до зими і наскільки надійно захищені наші міста і села зараз.» від 02.11.2023. URL: <https://ukr.radio/prog.html?id=803> (дата звернення: 10.11.2023).
- 18.Звіт національної ради україни з питань телебачення і радіомовлення за 2022 рік. Київ. 133 с. URL: <https://webportal.nrada.gov.ua/> (дата звернення: 02.12.2023).
- 19.Іванов О. В. Класичний контент-аналіз та аналіз тексту: термінологічні та методологічні відмінності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства:

- методологія, теорія, методи. 2013. № 1045, Вип. 30. С. 69-74.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISD_2013_1045_30_13.
20. Історія мого дому. «Українське радіо». Випуск програми від 28.10.2023.
URL: <http://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=3624345> (дата звернення: 05.11.2023).
21. Завдяки тобі! «Радіо Байрактар».
URL: <https://www.radiobayraktar.ua/programs/1-zavdiaky-tobi/>.
22. За пів року Українське Радіо суттєво зміцнило лідерські позиції — опитування. Суспільне. URL: <https://corp.suspilne.media/newsdetails/5871>.
23. Заряджай! «Радіо Байрактар». Випуск від 21.11.
URL: <https://www.radiobayraktar.ua/ranok/96-zaryadzжай-eter-za-211123/> (дата звернення: 22.11.2023).
24. Коломієць Д. "Радіо врятувало нам життя". Як приймачі допомагали людям під час окупації". *Суспільне*. URL: <https://suspilne.media/303930-radio-vratuvalo-nam-zitta-ak-prijmачi-dopomagali-ludam-pid-cas-okupacii/> (дата звернення: 27.10.2023).
25. Кондратюк М. О. Експериментальне дослідження моделей впливу ЗМІ на емоції аудиторії. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2014. Вип. 44. С.114–124. URL: <http://surl.li/phwpr> (дата звернення: 22.11.2023).
26. Кондратюк М. О. Інформаційна війна та роль мас-медіа в міжнародних конфліктах. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2013. Вип. 41. С. 108-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2013_41_15 (дата звернення: 22.11.2023).
27. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. Київ : Критика, 2010. 321 с.
28. Лизанчук В.В. Основи радіожурналістики: підручник. Київ : Знання, 2006. 628 с. URL: <http://surl.li/phwrf> (дата звернення: 10.11.2023).
29. Лизанчук В. Посиліймо інформаційно-психологічну безпеку в умовах гібридної війни Росії проти України! *Слово просвіти*. 2018. 22–28 берез. С. 2.

30. Луценко К. С. Інтерв'ю на радіо: підготовка та проведення (на прикладі програм на радіо "Ера ФМ"). *Наукові записки Інституту журналістики*. 2011. Т. 45, жовт. - груд. С. 105–109.
31. Любченко Ю. В. Візуалізація інформації на сучасному радіо. *Держава та регіони*. Серія: соціальні комунікації. 2015. № 3 (23). С. 54–57.
32. Любченко Ю. В. «Музика в контексті формування виражальної системи радіожурналістиків. *Вісник Львівського університету*. Серія Журналістика. 2014. Випуск 39. С. 158–163. URL: <http://surl.li/phwsx> (дата звернення 23.11.2023).
33. Лямець В. І., Тевяшев А. Д. Системний аналіз. Вступний курс. 2-е вид., перероб. та допов. Харків : ХНУРЕ, 2004. 448 с.
34. Мащенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. Київ : Україна, 2005. 384 с.
35. Медіаспоживання українців: другий рік повномасштабної війни. Опитування. Громадська мережа «ОПОРА» URL: <http://surl.li/myvbt> (дата звернення: 20.11.2023).
36. Михайленко О. В. Історія науки і техніки: навч. посіб. СумДПУ, 2013. 346 с. URL: <http://surl.li/phwvtv> (дата звернення: 20.10.2023).
37. Мірошніченко П. В., «Комунікативна ефективність звукового образу радіопрограм (фокус-групове дослідження)». *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013, жовтень-грудень. Том 53. С. 20-23.
38. Мірошніченко П. В., «Національно-іманентні властивості звукового образу українського радіомовлення: аудиторне сприйняття» *Наукові записки Інституту журналістики*. Том 4 (65). 2016. Жовтень-грудень. С. 74-80.
39. Мірошніченко П. В. «Радіомовлення в процесі медіатизації національної картини світу: українські реалії». *Вісник Львів. Ун-ту*. Серія журн. 2013. Вип. 38. С. 283–289.
40. Мірошніченко П. В. Ставлення користувачів медіа до звукового образу 54 українського радіомовлення. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2015. Том 59. С.90-96.

- 41.Нагорняк М. Ведучі Українського радіо і радіо "Свобода" (порівняльна характеристика). *Журналіст україни*. 2002. № 1. С. 43–45.
- 42.Мірошниченко П. В., канд. філол. наук «Звуковий образ радіомовлення як медіаефект». *Наукові записки Інституту журналістики*. Том 52. 2013. Липень – вересень. С. 250-254.
43. Мочерний С.В., Основи економічних знань. Київ : Академія, 2000. 303 с.
44. Nahorniak, M. (2023). До питання про ефективність радіослова в Україні 1926–1932 років. *Communications and Communicative Technologies*, (23), 14-23. URL: <https://doi.org/10.15421/292302> (дата звернення: 10.11.2023).
45. Ольховський С. О. Основні канали комунікації під час інформаційного супроводу. URL: <https://naub.oa.edu.ua/osnovni-kanaly-komunikatsiyi-pid-chas-in/> (дата звернення: 10.11.2023).
- 46.Пенчук І. Л. Види радіомовлення: навч. посіб. 2004. 208 с. URL: <https://studfile.net/preview/9518447/> (дата звернення: 21.10.2023).
47. Протокол № 14 засідання Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. Київ, 2015. 29 с. URL: https://www.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Prot-14_15_06.pdf (дата звернення: 02.11.2023).
- 48.Радіо Байрактар. Онлайн мовлення. URL: <https://play.tavr.media/radiobayraktar/> (дата звернення: 11.11.2023).
- 49.Радіо як медіа та джерело новини. Дані досліджень у квітні 2023. Суспільне. URL: https://corp.suspilne.media/media/documents/zagalni-dokumenti/PR_Prezentatsiia_radio_doslidzhen.pdf (дата звернення: 19.10.2023).
- 50.Рускій фейк іді на... «Українське радіо». Випуск від 27.10.2023. URL: <http://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=3624003> (дата звернення: 14.11.2023).
- 51.Різун В. В. Теорія масової комунікації: Підручник. Київ : Просвіта, 2008. URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Downloads/MaпuaлTMC_2.pdf (дата звернення: 15.10.2023).
- 52.Сили Добра. «Українське радіо». Випуск від 22.10.2023 «3 піарників у волонтери. Засновник школи англійської HOTSPOT, креативної агенції

- Arriba!, Школи маркетингу й комунікацій "Багаж" – Макс Бурцев – розгорнув на базі своїх організацій роботу благодійного фонду "Волонтерська", який допомагає цивільним і військовим».
URL: <https://ukr.radio/prog.html?id=951&page=1> (дата звернення: 10.11.2023).
- 53.Scholarly Community Encyclopedia. Radio Broadcasting.
URL: <https://encyclopedia.pub/entry/37183> (дата звернення: 17.10.2023).
- 54.Сьогодні. Вдень. «Українське радіо» Випуск від 16.11.2022.
URL: <https://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=3291120> (дата звернення: 20.11.2023).
- 55.Токмань Д. "Радіо online: чи стане інтернет-радіо альтернативою FM-радіостанціям". *Радіо свобода*. 2017. 13 лют.
URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28306059.html> (дата звернення: 31.10.2023).
- 56.Українське радіо під час війни #1: важливі та цікаві новини останнього часу. *Mediasat*. 2022. 10 груд.
URL: <https://mediasat.info/uk/2022/12/10/ukrainske-radio-pid-chas-viynu-chastina-persha/> (дата звернення: 21.10.2023).
- 57.Українське радіо під час війни #27: збільшення обсягу мовлення, відмова від частот та тимчасові дозволи. *Mediasat*. 2023. 18 черв.
URL: <https://mediasat.info/uk/2023/06/18/ukrainske-radio-pid-chas-viynu-chastina-dvadczyat-soma/> (дата звернення: 21.10.2023).
- 58.«Українське радіо» – улюблене радіо, чиїм новинам довіряють українці. Суспільне. Опитування. URL: <https://corp.suspilne.media/newsdetails/6538> (дата звернення: 21.10.2023).
- 59.Формула життя. «Українське Радіо». Випуск «Зима в Україні в умовах війни: як підготувати свою оселю?» від 26.10.2023.
URL: <http://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=3623751> (дата звернення: 20.11.2023).

60. «Це вже не те радіо, що було до війни». Як працюють українські локальні радіостанції в умовах воєнного стану. «Детектор медіа». Авторка Ольга Білоусенко. URL: <http://surl.li/gntrd> (дата звернення: 20.10.2023).
61. Чабаненко, М. (2023). Поняття «новини» у сприйнятті українців під час війни. Український інформаційний простір, (2(12), 108–123. URL: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(12\).2023.291170](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(12).2023.291170) (дата звернення: 21.10.2023).
62. Час інтерв'ю. «День радіо. Радіо під час війни. Гість - Анатолій Табаченко» «Українське радіо» випуск 16.11.2023. URL: <http://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=3654787> (дата звернення: 20.11.2023).
63. Читомо. 2022. 2 березня URL: <https://tsn.ua/ukrayina/yedini-novini-translyuyutsya-na-radioplayer-ua-bez-tarifikaciyi-mobilnih-operatoriv-1995079.html> (дата звернення: 20.11.2023).
64. Шугайло Я. В. Засоби масової інформації: історичні аспекти розвитку. Київ : Знання, 2018. 124 с.
65. Що змінилось в українській музичній індустрії після 24 лютого: розповіли ТУЧА та Love, Mary. «ПравдаТут». Автор Володимир Кісіль. URL: <http://surl.li/phxcv> (дата звернення: 10.10.2023).
66. Що таке ІПСО та як росія використовує їх у війні проти України. «Chas News» Стаття від 17.01.2023. Авторка Катерина Гранатова. URL: <https://chas.news/current/scho-take-ipso-ta-yak-rosiya-vikoristovue-ih-u-viini-proti-ukraini> (дата звернення: 10.10.2023).
67. Як «впіймати»... українське радіо?. "Газета день". № 195-196, (2016). URL: <https://day.kyiv.ua/article/media/yak-vpriymaty-ukrayinske-radio> (дата звернення: 20.10.2023).
68. Як працювало радіо під час Другої світової війни. Суспільне | Відеоновини. Автор Денис Пристай. URL: <https://suspilne.media/culture/32189-ak-pracuvalo-radio-pid-cas-drugoi-svitovoi-vijni-suspilne-videonovini/> (дата звернення: 10.10.2023).

69. Яценко О. І. Економічні та соціальні аспекти оцінки ефективності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18.6. С. 237–238.

**Декларація академічної доброчесності здобувача
освітнього ступеня магістра
ЗНУ**

Я, Науменко Любов Андріївна, студент (ка) 2 курсу, форми навчання денна, факультету журналістики, спеціальність журналістика, адреса електронної пошти lubovnaum@gmail.com, - підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Ефективність українського радіомовлення під час війни» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ

(студент) _____

Дата _____ Підпис _____ ПІБ

(науковий керівник) _____